

ارزیابی تاثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران از طریق اندازه‌گیری مولفه‌های داخلی بانک

* فرشاد خالوزاده ** محمد خضری *** فاطمه زندی

* دانشجوی دکتری، رشته علوم اقتصادی-اقتصاد اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

khaloof027@gmail.com

** استادیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، گروه اقتصاد، تهران، ایران.

khezri380@gmail.com

*** استادیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، گروه اقتصاد، تهران، ایران.

f.zandi1967@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۲

چکیده

در این مقاله، تأثیر فساد بر سودآوری بانکها در ایران در یک دوره ده ساله در بازه زمانی ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۲ مورد بررسی قرار گرفته است. مولفه‌های مورد بررسی شامل اندازه بانک، ریسک اعتباری، مدیریت هزینه و نقدینگی است. نتایج نشان می‌دهد که فساد تأثیر منفی و معنی‌داری بر سودآوری بانکها از طریق شاخص نرخ بازده دارایی‌ها (ROA) دارد، در حالی که تأثیر معنی‌داری بر نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) ندارد. عوامل اقتصادی کلان مانند تورم، آزادی اقتصادی و اندازه دولت نیز تأثیر قابل توجهی بر کاهش ROA دارند. تجزیه و تحلیل مدل‌ها نشان می‌دهد که فساد ناشی از ساختار دولت و بیکاری منجر به کاهش سودآوری بانکی می‌شود. همچنین، نسبت نقدینگی و مدیریت هزینه رابطه مثبت و معناداری با سودآوری دارند. در نتیجه، ارتقاء شرایط نظارتی و ایجاد سیاست‌های سخت‌گیرانه برای کاهش فساد و بهبود سودآوری بانکها ضروری است. این مطالعه به شواهد تجربی ارتباط فساد و سودآوری بانکها پرداخته و بر اهمیت نظارت مؤثر تأکید دارد.

واژه‌های کلیدی: فساد، اندازه بانک، ریسک اعتباری، مدیریت هزینه، نقدینگی بانک، سودآوری بانک.

نوع مقاله: پژوهشی

۱- مقدمه

سودآوری شود و در نهایت چشم‌انداز اقتصادی گسترده تر را بی‌ثبات کند. درک این پویایی‌ها برای سیاست‌گذاران و موسسات مالی با هدف افزایش انعطاف‌پذیری و عملکرد بخش بانکی ضروری است.

ایران با چالش‌های متعددی از جمله تحریم‌های اقتصادی، بی‌ثباتی سیاسی و محیط پیچیده نظارتی مواجه بوده است. این عوامل کشور را به ویژه در برابر اقدامات فسادآمیز آسیب‌پذیر کرده است که می‌تواند به اشکال مختلف مانند رشوه، اختلاس و دستگیری نظارتی ظاهر شود. همانطور که

فساد یک موضوع فراگیر است که یکپارچگی و ثبات سیستم‌های مالی را در سراسر جهان تضعیف می‌کند. در زمینه اقتصادهای در حال توسعه، مانند ایران، تأثیر فساد بزرگ‌تر شده و بخش‌های مختلف از جمله بانکها را به طور چشمگیری تحت تأثیر قرار می‌دهد. سیستم بانکی رکن حیاتی هر اقتصادی است که معاملات را تسهیل می‌کند، اعتبار را تأمین می‌کند و سرمایه‌گذاری را تقویت می‌کند. با این حال، هنگامی که فساد در این بخش نفوذ می‌کند، می‌تواند منجر به ناکارآمدی، افزایش خطرات و کاهش

نویسنده‌عهددار مکاتبات: محمد خضری Khezri380@gmail.com

سیستم بانکی با این چالش‌ها دست و پنجه نرم می‌کند، ارزیابی اینکه چگونه فساد بر سودآوری و اثربخشی عملیاتی آن تأثیر می‌گذارد بسیار مهم است. این تحقیق نه تنها مکانیسم‌های خاصی را که از طریق آن فساد بر مؤسسات مالی تأثیر می‌گذارد، روشن می‌کند، بلکه پایه‌ای برای تلاش‌های اصلاحی با هدف تقویت سلامت کلی نظام بانکی ایران فراهم می‌کند. برای تحلیل جامع رابطه بین فساد و سودآوری بانکی در ایران، این مطالعه از شاخص سلامت سیستم مالی به عنوان یک چارچوب روش‌شناختی استفاده می‌کند. شاخص سلامت سیستم مالی با ادغام شاخص‌های مختلف ثبات مالی، کارایی عملیاتی و حاکمیت در یک شاخص واحد، چشم‌اندازی متفاوت ارائه می‌دهد. این رویکرد امکان بررسی سیستماتیک در مورد اینکه چگونه فساد ممکن است این معیارهای بهداشتی را به خطر بیندازد و در نتیجه بر سودآوری بانک‌ها در ایران تأثیر بگذارد را ممکن می‌سازد. با استفاده از این شاخص، هدف این مطالعه ارائه تصویر روشنی از ارتباطات پیچیده بین فساد و عملکرد مالی مؤسسات بانکی است. با توجه به نقش مهمی که بانک‌ها در توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند، پرداختن به اثرات مخرب فساد برای ایجاد یک محیط مالی پر جنب و جوش در ایران ضروری است.

۲- پیشینه پژوهش

همانطور که در بخش مقدمه بیان شد، ظهور مالی اسلامی در صحنه جهانی، دیدگاه جالبی را در مورد نحوه برخورد آن با فساد ایجاد کرده است. با توجه به اینکه فساد تقریباً در همه جای جهان وجود دارد، احتمالاً بانک‌های اسلامی نیز با برخی اقدامات خصمانه مواجه شده‌اند. این موضوع مهم و جالبی است، زیرا فساد گاهی اجتناب‌ناپذیر می‌شود، در حالی که در اسلام ممنوع است و تضاد منافع را نشان می‌دهد. بانک‌ها به‌عنوان مؤسسات مالی و خدماتی، نقش تعیین‌کننده‌ای در گردش پول و ثروت در جامعه دارند و از این رو، جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد هر کشور دارند. عملکرد مطلوب و مؤثر بانک‌ها می‌تواند تأثیرات مهمی بر رشد بخش‌های مختلف اقتصادی و افزایش سطح کمی و کیفی تولیدات داشته باشد (احمدیان، ۱۳۹۴). بانک‌ها نقش مهمی

در هدایت منابع مالی کمیاب از سپرده‌گذاران به سرمایه‌گذاران در همه کشورها ایفا می‌کنند (موهاپاترا و همکاران ۲۰۲۴). کارایی و ثبات بخش بانکی به‌عنوان عاملی مؤثر بر رشد اقتصادی، به‌ویژه در اقتصادهای کمتر توسعه‌یافته، در نظر گرفته می‌شود. با این حال، سلامت نظام بانکی امروزه یکی از مهم‌ترین عوامل و عناصر تشکیل‌دهنده نظام اجتماعی-اقتصادی است که گاهی ارتباط نزدیکی با نظام سیاسی نیز پیدا می‌کند. سلامت این نظام به معنای فقدان هرگونه مظاهر فساد اداری و مالی در آن است (ایفانته و همکاران ۲۰۲۴). فساد، یک مشکل رایج در سراسر جهان بوده، که قرن‌ها در فرهنگ‌های مختلف وجود داشته است (Lee & Guven, 2013). فساد به‌طور معمول، به‌عنوان سوءاستفاده فرد از منافع عمومی برای منافع شخصی، تعریف می‌شود (Svensson, 2005). فساد، عدالت را در جامعه تضعیف می‌کند، ارزشهای دموکراتیک و اخلاقی را به خطر می‌اندازد و پیشرفت اقتصادی را کند می‌کند (Bao et al., 2014). فساد همچنین در تباری، انتصابهای فامیلی، تقلب، اختلاس، سوءاستفاده از قدرت دولت و دیگر فعالیت‌های مرتبط، آشکار می‌شود. در ادبیات مربوط به زنجیره فساد- توسعه، فساد به‌طور گسترده، به انگیزه‌های سرمایه‌گذاری و کارآفرینی، ترکیب هزینه‌های دولت، سرازیر شدن سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، تأثیر کمک‌های بین‌المللی و در نتیجه، برای رشد اقتصادی زیان آور است (Reinikka, 2009; Aidt. and Svensson, 2004; Avnimelech et al., 2013; Amaranandi et al., 2014). در سالهای اخیر، فساد به موضوع و معضل مهم اقتصادی کشورمان بدل شده، به‌طوری‌که افکار عمومی را به خود جلب کرده و جو روانی منفی را در سطح کشور به وجود آورده است (منصوری و همکاران ۲۰۲۴). بانک‌ها به‌عنوان مؤسساتی هستند که وظیفه آنها، تضمین و تأمین گردش پول و اعتبارات و خدمات مالی است. ثبات و جریان آنها، نقش بسزایی در رشد اقتصادی، بخصوص در کشورهای کمتر توسعه‌یافته دارد (King and Levine, 1993; Boyd et al., 2005; Krozner et al., 2005). بررسی مسائل مربوط به فساد در بانک‌های ایران در سال‌های اخیر، نشان‌دهنده نقصان و عدم شفافیت داده‌ها و

می‌دهد، کاهش فساد اثر مثبت بر عملکرد بانک‌ها در ایران دارد با عنایت به این نتیجه و همچنین مبانی نظری و نتایج پژوهش‌هایی که تاثیر شفافیت اطلاعات را بر کاهش سطح فساد و بهبود عملکرد بانک‌ها بررسی نموده‌اند استدلال شده است که سازمان بازرسی کل کشور می‌تواند به عنوان نهاد عالی نظارت، در خصوص تقویت شفافیت در سیستم بانکی نقش آفرینی داشته باشد.

سیدی و همکاران ۲۰۱۹ در مطالعه خود شاخص‌های سلامت مالی بانک‌های تجاری از دیدگاه خبرگان بانکی را مورد بررسی قرار دادند. آنها در مطالعه خود ۵۰۷ پرسشنامه در سال ۱۳۹۷ در بین خبرگان بانکی شامل بانک‌های تجاری کشور و همچنین خبرگان دانشگاهی توزیع و تحلیل کردند. به منظور تحلیل آماری داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از نرم‌افزار آماری R و روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که از دیدگاه خبرگان بانکی و دانشگاهی، علاوه بر شاخص‌های کملز شامل مؤلفه‌های کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، سودآوری، نقدینگی، کیفیت مدیریت و حساسیت نسبت به ریسک بازار، شاخص‌های دیگری نظیر بانکداری اسلامی، حاکمیت شرکتی و الزامات قانونی بر سلامت مالی بانک‌ها تأثیرگذار هستند. همچنین نتایج نشان داد مؤلفه‌های سلامت مالی با یکدیگر ارتباط متقابل دارند. این شواهد لزوم توجه به یک نگاه جامع شامل شاخص‌های پیشنهادی را برای بهبود سنجش سلامت مالی مطرح می‌سازد. زمان و همکاران در ۲۰۲۱ گزارش کردند که فساد دارای رابطه مثبت و پولشویی رابطه منفی با سود بانکی پاکستان و مالزی است، در حالی که شواهد تجربی نشان می‌دهد که فساد و پولشویی تأثیر متفاوتی بر ثبات بانکی پاکستان و مالزی دارد. علاوه بر این، مطالعه آنها نشان می‌دهد که فساد و پولشویی رابطه بین ریسک و سودآوری و ثبات بانکی را تعدیل می‌کند. این نتایج سپس توسط هندینا و همکاران ۲۰۲۳ تایید شد.

اردوغان و همکاران نیز در مطالعه‌ای به بررسی چالش‌ها و راهکارها در نظام بانکی ایران پرداختند. آنها اشاره کردند که نظام بانکی ایران شامل بانک‌های دولتی تجاری، بانک‌های دولتی تخصصی، بانک‌های قرض‌الحسنه و بانک‌های خصوصی است. نظام بانکی علاوه بر کمک به توسعه

عدم صلاحیت سیستم نظارت آنها است (Heshmati Molae, 2007). توجه به فساد در سیستم بانکی، از دو جهت دارای اهمیت است: ۱- از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و روانشناسی، آسیب‌هایی که بر بانک می‌گذارد، ممکن است به بی‌اعتمادی و نادیده گرفتن امنیت آن از سوی مشتریان و در نتیجه-در صورت ادامه شرایط-به ورشکستگی بانک منجر شود (Eide, 1995). فساد در سیستم بانکی، می‌تواند نتایج ناخوشایند را در مورد عملکرد سیستم بانکی و گسترش بازار سیاه ایجاد نماید (Heshmati Molae, 2007). در این رابطه، قائمی و همکاران ۱۳۹۹ به بررسی بررسی تاثیر فساد اداری بر سلامت مالی در نظام بانکی ایران پرداختند. در مطالعه آنها، نمونه آماری مورد استفاده ۲۱ بانک فعال در بورس اوراق بهادار در بازه ۱۳۹۵-۱۳۸۶ بوده است. به منظور مدل سازی پژوهش، از مدل پانل دیتای نامتوازن و روش حل GMM استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که برخلاف نگرش «گریس چرخ‌ها» که فساد اداری را به عنوان مشوقی برای کارمندان دولت برای انجام وظایف شان قلمداد می‌نماید، فساد اداری نه تنها، منجر به افزایش درآمد خالص به ازای هر واحد سرمایه بانکی نمی‌شود، بلکه کاهش سودآوری بانکی (نسبت سود خالص به کل دارایی) را نیز به دنبال دارد؛ بنابراین، فساد اداری در نظام بانکی، نقش «شن و ماسه در چرخ‌ها» را ایفا می‌کند. مهم‌ترین راهکار عملیاتی برای مقابله با فساد اداری در نظام بانکی، افزایش کیفیت و مراحل نظارت بانک مرکزی بر اجرای درست قوانین، در کنار افزایش جریمه‌ها و اطلاع‌رسانی عمومی در خصوص بانک‌های خاطی است. سلیمانی و همکاران ۱۴۰۱ در مطالعه ای به بررسی تاثیر فساد بر عملکرد بانک‌ها در ایران و نقش سازمان بازرسی کل کشور پرداختند. در مطالعه آنها تاثیر مهم‌ترین متغیرهای داخلی خاص بانک شامل نقدینگی بانک، اندازه بانک، ریسک اعتباری بانک، نسبت هزینه غیر بهره‌ای به دارایی بانک و سرمایه بانک و متغیرهای کلیدی شرایط اقتصاد کلان شامل نرخ رشد اقتصادی و نرخ تورم و نیز شاخص فساد در ایران بر عملکرد بانک‌ها در ایران طی دوره زمانی ۱۳۸۴-۱۳۹۵ با استفاده از روش اقتصادسنجی داده‌های تابلویی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از پژوهش آماری، نشان

تمرکز بر مولفه‌های داخلی بانک نظیر اندازه بانک، ریسک اعتباری، مدیریت هزینه و نقدینگی است که یک تحلیل جامع‌تری از تأثیر فساد فراهم می‌آورد. برخلاف مطالعات پیشین، این مقاله به‌طور خاص تأثیر فساد بر معیارهای مختلف سودآوری از جمله نرخ بازده دارایی‌ها (ROA) و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) را بررسی کرده و نشان داده که فساد تأثیر منفی و معناداری بر ROA دارد. علاوه بر این، تحلیل عوامل کلان اقتصادی مانند تورم، آزادی اقتصادی و اندازه دولت و ارائه پیشنهادت سیاستی برای بهبود شرایط نظارتی و کاهش فساد، به فهم بهتر از محیط اقتصادی و بهبود سودآوری بانک‌ها کمک می‌کند. این تحقیق با تأکید بر الزامات نظارتی و سیاست‌های مؤثر برای کاهش فساد و افزایش سودآوری، نه تنها یک جنبش علمی برای بهبود محیط بانکی و سلامت مالی کشور ایجاد می‌کند بلکه زمینه‌های جدیدی برای تحقیقات آینده در این حوزه فراهم می‌آورد.

۳- مبانی نظری

بررسی تأثیر فساد بر سودآوری سیستم بانکی ایران نیازمند یک بنیان نظری مستحکم است. این مطالعه از چندین نظریه به هم پیوسته استفاده می‌کند تا رابطه پیچیده بین فساد و سلامت نهادهای مالی را روشن سازد. بر اساس نظریه نهادی، کارایی مؤسساتی نظیر بانک‌ها به شدت تحت تأثیر یکپارچگی و عملکرد ساختارهای حاکمیتی اطراف آنها است. در ایران، جایی که فساد می‌تواند یکپارچگی نهادی را تضعیف کند، این نظریه به ما امکان می‌دهد تا ارزیابی کنیم که چگونه فساد اعتماد را کاهش داده و کارایی عملیاتی در بخش بانکی را مختل می‌کند. همچنین، با اقتباس از مفاهیم نظریه آژانس، روابط بین سهامداران مختلف در سیستم بانکی، از جمله بانک‌ها، وام‌گیرندگان و سازمان‌های نظارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. فساد می‌تواند منجر به ایجاد مشکلات آژانس شود، جایی که مدیران یا کارمندان بانک به دلیل منافع شخصی خود، منافع سهامداران یا سلامت مؤسسه را نادیده بگیرند. این ناهماهنگی در انگیزه‌ها ممکن است تصمیم‌گیری‌های ضعیفی را به همراه داشته باشد که نهایتاً سودآوری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف این مطالعه

اقتصادی با حمایت از فعالیت‌های اقتصادی، از استراتژی‌های برابری توزیع درآمد نیز حمایت می‌کند. بخشی از منابع بانکی در ایران برای حمایت از افراد زیر سطح درآمد مناسب استفاده می‌شود. در این راستا، تحقیق آنها از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول، تحولات تاریخی مالی اسلامی و بانکداری اسلامی و در بخش دوم، وضعیت کنونی بخش بانکداری ایران مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. در بخش آخر، چالش‌های مربوط به مشکلات اقتصادی داخلی و همچنین تحریم‌های آمریکا، سایر کشورها و سازمان‌ها توضیح داده می‌شود. همچنین توصیه‌های سیاستی برای بهبود عملکرد بانکداری اسلامی در ایران ارائه کردند. محمدی و همکاران ۲۰۲۴ نیز به بررسی تأثیر فساد مالی، آزادی اقتصادی، قوانین و مقررات و شفافیت اطلاعات بر سودآوری و ثبات مالی بانک‌ها پرداختند. پژوهش آنها یک مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیلی- علی و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی بوده است. در این تحقیق اطلاعات مالی ۱۰۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه اول تحقیق نشان داد که فساد مالی بر سودآوری بانک‌ها اثر منفی و معکوس دارد. در ادامه، نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه دوم پژوهش نشان داد که آزادی اقتصادی بر سودآوری بانک‌ها تأثیر مثبت و مستقیم دارد. همچنین نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه سوم تحقیق حاکی از تأثیر مثبت و مستقیم قوانین و مقررات بر سودآوری بانک‌ها بود. در ادامه، نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه چهارم پژوهش نشان داد که شفافیت اطلاعات بر سودآوری بانک‌ها تأثیر مثبت و مستقیم دارد. همچنین نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه پنجم تحقیق حاکی از آن است که فساد مالی بر ثبات مالی بانک‌ها اثر منفی و معکوس دارد. طبق آنچه در ادبیات آورده شده است، مطالعات انجام شده تاکنون تأثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران از طریق اندازه‌گیری مولفه‌های داخلی بانک را مورد مطالعه قرار نداده است. این مقاله با به‌کارگیری مدل پانل دیتای نامتوازن به‌عنوان روشی پیشرفته در تحلیل داده‌های بانکی، به دقت بالای نتایج دست یافته است. نوآوری اصلی این تحقیق در

موثر بر سودآوری نظام بانکی شناسایی شدند، برخی از این عوامل که قابل اندازه‌گیری هستند و داده‌های آنها موجود می‌باشد (عوامل داخلی و خارجی)، تاثیر آنها بر روی سودآوری نظام بانکی در قالب یک الگوی رگرسیونی برآورد خواهد شد. در این پژوهش عوامل داخلی موثر بر سودآوری نظام بانکی سنجیده شد. عوامل داخلی مربوط به بانک نیز متغیرهایی چون: اندازه بانک (شاهچرا و همکاران ۲۰۱۶)، ریسک اعتباری (همتی و همکاران ۲۰۲۰)، نقدینگی بانک (کریمی و همکاران ۲۰۲۰)، اندازه سرمایه بانک و نسبت هزینه به درآمد (مدیریت هزینه) (سامانی پور و همکاران ۲۰۲۰) تاثیرگذار می‌باشند. برای این منظور، با توجه به محدودیت پژوهش، یک دوره ۱۰ ساله، یعنی ۲۰۱۲-۲۰۲۲، بانک‌های جمهوری اسلامی ایران انتخاب شده است. تاثیر فساد بر سودآوری بانک‌ها متفاوت است. و نیز فساد باعث افزایش وام‌های رانتهی در بانک می‌شود. بنابراین، با پیشنهاد یک اثر منفی بر سودآوری بانک (بوگاتف، ۲۰۱۷)، همچنین استدلال می‌شود که فساد ممکن است به شرکت‌های نوپا کمک کند تا وام‌های بزرگ را بدون طی مراحل قانونی اخذ وثیقه دریافت کنند، که این شرکت‌ها ممکن است قادر به پرداخت آن نباشند (چن و همکاران، ۲۰۱۳). این امر باعث کاهش سودآوری بانک از طریق تحت تاثیر قرار گرفتن متغیرهایی چون: اندازه بانک، ریسک اعتباری، نقدینگی بانک، اندازه سرمایه بانک و نسبت هزینه به درآمد (مدیریت هزینه)، می‌شوند (المزاري و همکاران ۲۰۱۳، آنتیوی و همکاران ۲۰۱۹).

روش برآورد الگوی رگرسیونی پژوهش حاضر، روش گشتاورهای تعمیم‌یافته سیستمی پویا (SGMM) خواهد بود. این روش به دلیل وجود متغیر وابسته (سودآوری بانک) به صورت وقفه در قسمت متغیرهای مستقل و توضیحی انتخاب شده است (کاشالا و همکاران،). مبانی نظری استفاده از این روش بر اساس مطالعات پیشین و تئوری‌های اقتصادی است که نشان می‌دهند سودآوری بانک‌ها تحت تاثیر عوامل داخلی و خارجی متعددی قرار دارد. به طور خاص، مدل تجربی برآورد شده برای این مطالعه به شرح زیر است:

$$PROF_{it} = \alpha + \beta PROF_{(it-1)} + \varphi^L X_{it} + \rho CORR_{it} + v_i + \varepsilon_{it}$$

با استفاده از نظریه نمایندگی، روشن کردن نحوه تأثیرگذاری فساد بر این روابط و پیامدهای آن بر عملکرد مالی بخش بانکی است. علاوه بر این، نظریه اقتصادی فساد بینش قابل توجهی در مورد مکانیسم‌هایی ارائه می‌دهد که از طریق آن فساد بر نتایج اقتصادی، از جمله سودآوری، تأثیر می‌گذارد. این تئوری پیشنهاد می‌کند که فساد ناکارآمدی‌هایی را با تحریف تخصیص منابع وارد بازار می‌کند که منجر به افزایش هزینه‌های مبادله می‌شود. در نظام بانکی ایران، تئوری اقتصادی روشن می‌کند که چگونه اقدامات فسادآمیز، مانند رشوه‌خواری و طرفداری، می‌تواند منابع را از سرمایه‌گذاری‌های مولد منحرف کند و در نتیجه سودآوری و بهره‌وری کلی بانک‌ها را محدود کند. پیوند این دیدگاه‌ها با تئوری ثبات مالی، تحلیل را بیشتر اصلاح می‌کند. ثبات مالی یک شاخص کلیدی سلامت سیستم بانکی است و فساد یک تهدید اساسی برای این ثبات است. سطوح بالای فساد ممکن است منجر به افزایش وام‌های غیرجاری، بحران نقدینگی و کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران شود و در نتیجه سودآوری بانک‌ها را تحت تاثیر قرار دهد. بنابراین، تئوری ثبات مالی به عنوان یک عنصر حیاتی در درک اینکه چگونه فساد استحکام موسسات مالی را تضعیف می‌کند و بر نتیجه نهایی آنها تأثیر می‌گذارد، عمل می‌کند. همینطور، تئوری‌های موجود، مدل شاخص سلامت سیستم‌های مالی به عنوان یک رویکرد عملی برای عملیاتی کردن مطالعه عمل می‌کند. شاخص سلامت سیستم مالی شامل شاخص‌های مختلفی از جمله سلامت موسسات مالی، نقدینگی بازار و چارچوب‌های نظارتی است. این یک چارچوب جامع برای ارزیابی سلامت بخش بانکی ایران فراهم می‌کند و این معیارهای سلامت را با سطوح فساد مرتبط می‌کند. با اتخاذ این شاخص، این مطالعه با هدف ایجاد پل مبانی نظری با تحلیل تجربی، ایجاد یک روایت منسجم در مورد تأثیر متقابل بین فساد و سودآوری بانکی است.

۴- روش تحقیق

این پژوهش به تحلیل اقتصاد سنجی رابطه بین سودآوری بانک و فساد می‌پردازد. در این پژوهش پس از اینکه عوامل

اندازه کافی به مسائل درون‌زایی، ناهمسانی مشاهده نشده و پایداری در داده‌های مالی می‌پردازد. به ویژه، Bond نشان داد SGMM در زمان ریشه واحد در داده‌ها، نتیجه دقیق‌تری به دست می‌دهد. از این رو، این پژوهش برای تخمین مدل تجربی از روش دو مرحله‌ای سیستم تعمیم‌گر گشتاورها استفاده می‌کند.

متغیر سودآوری با در نظر گرفتن اندازه بانک (SZt) به عنوان میانگین ارزش ثبت کل دارایی‌ها تقریبی شده است و ذخیره ضرر وام به عنوان نماینده ریسک اعتباری نیز میانگین می‌شود، بنابراین تعداد مشاهدات رگرسیون پانل متوازن ما از ۳۰۰ به ۱۰۰ کاهش می‌یابد.

در این تحقیق برای برآورد مدل از روش SGMM استفاده شده است. این روش یکی از پرکاربردترین روش‌های برآورد پویا در داده‌های تابلویی می‌باشد. از روش پنل پویا (SGMM) برای حل مشکلات مربوط به خودهمبستگی و ناهمگنی استفاده می‌شود. به عنوان یک روش جایگزین میشود از مدل اثرات تصادفی که به وسیله هانسون (۱۹۹۹) پیشنهاد شده است، استفاده کنیم اما مسائل مربوط به درون‌زایی برای بعضی از متغیرهای توضیحی هنوز هم حل نشده باقی می‌ماند. این همان علت اصلی استفاده از روش SGMM است. در معادلاتی که در تخمین آنها اثرات غیر قابل مشاهده خاص هر کشور و وجود وقفه متغیر وابسته در متغیرهای توضیحی مشکل اساسی است از تخمین زن گشتاور تعمیم یافته (SGMM) که مبتنی بر مدل‌های پویای پانلی است استفاده میشود. برای تخمین مدل به وسیله این روش لازم است ابتدا متغیرهای ابزاری به کار رفته در مدل مشخص شوند. سازگاری تخمین زنده SGMM به معتر بودن فرض عدم همبستگی سریالی جملات خطا و ابزارها بستگی دارد. این اعتبار می‌تواند به وسیله دو آزمون تصریح شده توسط آرانو و باند (۱۹۹۱) و آرانو و بور (۱۹۹۵) آزمون شود. اولی آزمون سارگان از محدودیتهای از پیش تعیین شده است که معتبر بودن ابزارها را آزمون میکند. دومی آماره M_2 است که وجود همبستگی سریالی مرتبه دوم در جملات خطای تفاضلی مرتبه اول را آزمون می‌کند. عدم رد فرضیه صفر در هر دو آزمون شواهدی دال بر فرض عدم همبستگی سریالی و

مدل فوق بیانگر معادله سودآوری است و رابطه سودآوری و فساد را با توجه به متغیرهای داخلی بانک تعریف می‌کند. مبانی نظری استفاده از متغیرهای توضیحی در این مدل بر اساس تحقیقات پیشین و تئوری‌های اقتصادی است که نشان می‌دهند عواملی مانند اندازه بانک، ریسک اعتباری، مدیریت هزینه و نقدینگی تأثیر قابل‌توجهی بر سودآوری بانک‌ها دارند. این متغیرها با توجه به واقعیت‌های جامعه آماری و مطالعات موردی مرتبط انتخاب شده‌اند تا دقت و اعتبار مدل افزایش یابد. مدل پیشنهادی در اینجا معادله‌ای است که رابطه بین سودآوری و فساد را در بستر متغیرهای داخلی بانک تحلیل می‌کند. در این راستا، متغیرهای توضیحی انتخاب شده دارای مبانی نظری محکم و مستند هستند. به طور خاص، هر یک از این متغیرها بر اساس مطالعات پیشین و واقعیت‌های موجود در نظام بانکی ایران انتخاب شده‌اند.

در این فرمول i و t زیرنویس‌هایی هستند که بانک‌ها و سال‌ها را نشان می‌دهند. vit و eit به ترتیب ویژگی‌های خاص غیرقابل مشاهده بانک و جزء اخلاص را نشان می‌دهند. به ویژه، Xit بردار متغیرهای خاص بانک و اقتصاد کلان است که سودآوری بانک را تعیین می‌کند. همچنین ρ ضریب فساد است. این مطالعه شامل وقفه‌های سودآوری برای محاسبه سرعت تعدیل به منظور ثبت درجه رقابت است. مقدار β نزدیک به صفر نشان می‌دهد که صنعت نسبتاً رقابتی است در حالی که ارزش نزدیک به ۱ نشان می‌دهد که صنعت بانکداری کمتر رقابتی است. گنجاندن متغیرهای وابسته با وقفه در میان متغیرهای توضیحی، برآوردگرهای سنتی داده‌های تابلویی (OLS) اثرات ثابت، اثرات تصادفی و تلفیقی) را تجزیه می‌کند. به ویژه، مسائل درون‌زایی در داده‌های مالی، ناهمسانی و همبستگی بالا مشاهده نشده بین متغیرهای وابسته و توضیحی در مدل، برآوردگرهای سنتی داده‌های تابلویی را برای تخمین مدل ضعیف می‌کند. برای رفع این مشکلات، این مطالعه از روش سیستم پویا تعمیم یافته گشتاورها (SGMM) که توسط آرانو و بوور (Arellano and Bover) و بلوندل و باند (Blundell and Bond) معرفی شده است، استفاده می‌کند. همانطور که رودمن (Roodman) اشاره کرد، برآوردگر SGMM به

(2015) و (مهربان پور و همکاران، ۱۳۹۶) را در این زمینه می‌توان نام برد. و برای مطالعه تاثیر متغیرهای داخلی و خارجی بر سودآوری بانکی طبق پژوهش‌های مذکور مناسبترین مدل (CPI) می باشد. در تحقیق حاضر، به منظور مدل سازی پژوهش از مدل پانل دیتای نامتوازن با کمک نرم‌افزار Eviews و روش گشتاورهای تعمیم‌یافته سیستمی پویا (SGMM) به کمک نرم‌افزار stata11 استفاده شد.

۵- نتایج و بحث‌ها

هدف از تحقیق حاضر ارزیابی تاثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران در یک دوره ۱۰ ساله یعنی ۲۰۲۲-۲۰۱۲، بانکهای جمهوری اسلامی ایران است که در این تحقیق با استفاده از داده‌ها و ارقام موجود، تجزیه و تحلیل صورت خواهد گرفت، برای برآورد ضرایب مدل و آزمون فرضیه تحقیق، از نرم افزار Eviews استفاده می‌کنیم. در جدول ذیل متغیرهای مدل خلاصه شده است (ارشد و همکاران ۲۰۱۳، زمان و همکاران ۲۰۲۱، هنددین و همکاران ۲۰۲۳). در این مدل، متغیر وابسته سودآوری بانکها (Y) است که هدف اصلی مدل بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر آن است. متغیرهای مستقل شامل اندازه بانک (X2)، نقدینگی بانک (X5)، ریسک اعتباری (X6)، و نسبت هزینه به درآمد (X7) هستند. اندازه بانک به میزان بزرگی و گستردگی بانکها اشاره دارد و می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر سودآوری داشته باشد. نقدینگی بانک نشان‌دهنده میزان نقدینگی موجود در بانکها است که می‌تواند در شرایط بحرانی به عملکرد بهتر بانکها کمک کند. ریسک اعتباری به میزان ریسک مرتبط با وام‌ها و اعتبارات بانکها اشاره دارد و می‌تواند سودآوری را تحت تأثیر قرار دهد. نسبت هزینه به درآمد نیز به مدیریت هزینه‌های بانکها اشاره دارد و نسبت پایین‌تر معمولاً نشان‌دهنده مدیریت هزینه بهتر و در نتیجه سودآوری بیشتر است. این متغیرها به ما کمک می‌کنند تا تأثیرات مختلف بر سودآوری بانکها را تحلیل و بررسی کنیم.

معتبر بودن ابزارها فراهم می‌کند. به عبارتی تخمین زنده SGMM در صورتی سازگار است که همبستگی سریالی مرتبه دوم در جملات خطا از معادله تفاضلی مرتبه اول وجود نداشته باشد. باتوجه به اهمیت روش SGMM، در این پژوهش از این مدل برای تاثیر فساد بر سودآوری بانکی استفاده شد. متغیرهای مورد استفاده در مدلی که ارائه شده است داده‌هایی برای بانکهای کشور ایران در دوره ۲۰۲۲-۲۰۱۲ می باشد.

برای عملکرد بانکها از نظر سودآوری، بازده دارایی‌ها (ROA) انتخاب شد که سود کسب شده به ازای هر دلار دارایی را نشان می‌دهد (نگاه کنید به فن و همکاران، ۲۰۰۸؛ عبده و همکاران، ۲۰۱۲). مهمتر از آن، توانایی مدیریت در استفاده از منابع مالی و سرمایه‌گذاری واقعی بانک برای ایجاد سود را منعکس می‌کند. برای هر بانکی، ROA (بازده دارایی) به تصمیمات سیاستی بانک و همچنین عوامل غیرقابل کنترل مربوط به اقتصاد و مقررات دولتی بستگی دارد (کوسمیدو، ۲۰۰۸؛ صوفیان و حبیب‌الله، ۲۰۰۹). برای اندازه‌گیری معیار فساد در کشور، چندین شاخص عینی فساد در نظر گرفته شد. شاخص Corruption Perception Index (که به اختصار CPI نیز گفته می‌شود)، مهم‌ترین و مطرح‌ترین شاخصی است که در حوزه‌ی فساد به صورت بین‌المللی شناخته شده است. برای اینکه متوجه شویم فساد در یک کشور وجود دارد شاخص‌های داخلی و خارجی را سنجیده و تاثیر آن بر سودآوری بانکی ارزیابی می‌شود و هرچه سودآوری بانکی بالا باشد نشان دهنده میزان پایین فساد در کشور و سیستم بانکی می باشد. برای تهیه داده‌های پانلی از سیستم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استفاده شد. این پژوهش، به ارزیابی تاثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی در ایران خواهد پرداخت. نمونه آماری مورد استفاده در این پژوهش، ۲۱ بانک فعال در بورس اوراق بهادار در بازه ۱۴۰۰-۱۳۹۱ است. به منظور مدل سازی پژوهش، از مدل پانل دیتای نامتوازن و روش گشتاورهای تعمیم یافته سیستمی پویا (SGMM) استفاده خواهد شد. در مطالعات زیادی از این معیار استفاده شده است. به‌عنوان مثال، مطالعاتی مانند (تاجگردون (Tajgardoon et al.، 2012)، بوگاتیف (Bougatf)،

جدول ۱. متغیرهای مدل (منبع: یافته های تحقیق)

متغیر	نماد	نوع متغیر
سود آوری	Y	وابسته
اندازه بانک	X2	مستقل
نقدینگی بانک	X5	مستقل
ریسک اعتباری	X6	مستقل
نسبت هزینه به درآمد (مدیریت هزینه)	X7	مستقل

به درآمد محاسبه می‌شود و سپس این نسبت در ۱۰۰ ضرب می‌شود تا به درصد تبدیل شود. اندازه بانک با استفاده از لگاریتم دارایی‌های بانک محاسبه می‌شود که به کاهش تأثیر مقادیر بزرگ کمک می‌کند و تحلیل را ساده‌تر می‌سازد. نقدینگی بانک به صورت میزان نقدینگی موجود در بانک اندازه‌گیری می‌شود. ریسک اعتباری با نرخ نکول محاسبه می‌شود که از تقسیم تعداد وام‌های نکول شده بر تعداد کل وام‌ها و سپس ضرب در صد به دست می‌آید. مدیریت هزینه نیز با نسبت هزینه به درآمد اندازه‌گیری می‌شود که نشان‌دهنده کارایی بانک در مدیریت هزینه‌ها است.

در جدول ذیل اندازه‌گیری متغیرها در دستور کار قرار می‌گیرد (محمدی و همکاران ۲۰۲۴). همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، متغیر سودآوری به صورت نسبت سود

جدول ۲. اندازه‌گیری متغیرها

متغیر	محاسبه
سود آوری	به طور فرمولی، ساختار نسبت سودآوری شامل یک معیار سود تقسیم بر درآمد است. سپس رقم حاصل باید در ۱۰۰ ضرب شود تا نسبت به شکل درصد تبدیل شود.
اندازه بانک	لگاریتم دارایی‌های بانک
نقدینگی بانک	میزان نقدینگی بانک
ریسک اعتباری	نرخ نکول: (تعداد وام‌های نکول شده / تعداد کل وام‌ها) ضربدر صد
(مدیریت هزینه)	نسبت هزینه به درآمد

مناسب برای ارزیابی تأثیر فساد بر سلامت مالی و در نتیجه سودآوری نظام بانکی ایران انتخاب شده است. شاخص FSSI به شکل زیر تعریف می‌شود:

$$FSSI = \frac{CapitalAdequacyRatio}{Non - PerformingLoansRatio}$$

در این فرمول، نسبت کفایت سرمایه به عنوان معیاری برای سنجش توانایی بانک در مقابله با ریسک‌های مالی و نسبت وام‌های غیرجاری به کل وام‌ها به عنوان معیاری برای سنجش کیفیت وام‌های اعطایی بانک‌ها استفاده می‌شود. با ترکیب این دو متغیر، شاخص FSSI می‌تواند تصویری جامع از سلامت مالی بانک‌ها ارائه دهد.

در این مطالعه، از شاخص سلامت سیستم مالی (FSSlij) که توسط داس و همکاران (۲۰۰۴) توسعه یافته است، استفاده می‌کنیم. این شاخص به منظور اندازه‌گیری درجه سلامت یک سیستم مالی خاص و ارائه معیارهایی برای سلامت مالی طراحی شده است. شاخص FSSI از دو متغیر اصلی تشکیل شده است: نسبت کفایت سرمایه و معکوس نسبت وام‌های غیرجاری به کل وام‌ها. هر دو متغیر به منظور انعکاس درجه واسطه‌گری مالی کشور وزندهی شده‌اند. استفاده از شاخص سلامت سیستم مالی در این مطالعه به این دلیل است که فساد می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر سلامت مالی بانک‌ها داشته باشد. فساد می‌تواند منجر به افزایش وام‌های غیرجاری و کاهش کفایت سرمایه شود که هر دو این عوامل می‌توانند سلامت مالی بانک‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. بنابراین، شاخص FSSI به عنوان یک ابزار

در کشور j در زمان t است. GDP_{jt} تولید ناخالص داخلی برای یک کشور خاص j در زمان t است. CAR_{it} نسبت کفایت سرمایه برای یک موسسه مالی i در زمان t است. و NPL_{it} نسبت وام‌های غیرجاری یک موسسه مالی i در زمان t است. $FSSI$ بالاتر نشان دهنده سلامت بیشتر بانک و در نتیجه ثبات بیشتر بانک است (آستریو ۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در جدول ۲ کمیت‌های توصیفی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.951586	0.232729	8.385645	0.0000
B1	0.527740	0.054476	9.687573	0.0000
R-squared	0.391284	Mean dependent var		4.196622
Adjusted R-squared	0.387115	S.D. dependent var		0.332465
S.E. of regression	0.260277	Akaike info criterion		0.159278
Sum squared resid	9.890609	Schwarz criterion		0.199780
Log likelihood	-9.786540	Hannan-Quinn criter.		0.175734
F-statistic	93.84906	Durbin-Watson stat		2.039243
Prob(F-statistic)	0.000000			

که در آن TL_{jt} کل وام‌های اعطا شده توسط مؤسسات مالی

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش (منبع: یافته‌های تحقیق)

معیارهای شکل توزیع		معیار پراکندگی	معیارهای تمرکز		نام متغیر
برجستگی	چولگی	انحراف معیار	میانگی	میانگی	
11.90	3.0378	120.98	11.5454	58.1216	سود آوری
3.5469	0.5240	2.2110	4.8984	5.2291	اندازه بانک
1.8510	0.3652	0.16347	0.3776	0.4049	نقدینگی بانک
1.94	1.012	30.18	11.5454	3.1256	ریسک اعتباری
31.52	0.0005	6.41	0.5025	0.6764	نسبت هزینه به درآمد (مدیریت هزینه)

معیاری از وجود یا عدم تقارن تابع توزیع می‌باشد. برای یک توزیع کاملاً متقارن چولگی صفر و برای یک توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر بالاتر چولگی مثبت و برای توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر کوچکتر مقدار چولگی منفی است. در جدول ۲ میزان چولگی متغیرها مشاهده می‌گردد. کشیدگی برابر با گشتاور چهارم نرمال شده است، به عبارت دیگر کشیدگی معیاری از تیزی منحنی در نقطه ماکزیمم است.

۱-۵- آزمون همبستگی

در این پژوهش از آزمون همبستگی برای بررسی رابطه بین دو متغیر استفاده شده است تا روابط جزئی بین دو متغیر را بصورت مجزا و دو به دو نشان دهد. برای این منظور از فرمول زیر استفاده می‌گردد:

$$r = \frac{n(\sum xy) - \sum x \sum y}{\sqrt{[n(\sum x^2) - (\sum x)^2][n(\sum y^2) - (\sum y)^2]}}$$

1. Asteriou

در مطالعه توزیع یک جامعه آماری مقدار نماینده که اندازه‌ها در اطراف آن توزیع شده‌اند را مقدار مرکزی می‌نامند و هر معیار عددی را که معرف مرکز مجموعه داده‌ها باشد، معیار گرایش به مرکز می‌نامند. میانگین و میانه از متداولترین معیارهای گرایش به مرکز هستند. انحراف معیار یکی از شاخص‌های پراکندگی است که نشان می‌دهد به طور میانگین داده‌ها چه میزان از مقدار متوسط فاصله دارند. اگر انحراف معیار مجموعه‌ای از داده‌ها نزدیک به صفر باشد، نشانه آن است که داده‌ها نزدیک به میانگین هستند و پراکندگی اندکی دارند؛ در حالی که انحراف معیار بزرگ بیانگر پراکندگی قابل توجه داده‌ها می‌باشد. انحراف معیار برابر با ریشه دوم واریانس است. مزیت انحراف معیار نسبت به واریانس، این است که هم‌بعد با داده‌ها می‌باشد. چولگی برابر با گشتاور سوم نرمال شده است. چولگی در حقیقت

می‌یابد و بالعکس. قبل از تخمین مدل نمودار همبستگی متغیرهای مدل می‌تواند بسیار مناسب باشد. همبستگی نمایانگر همخطی اجزای مدل می‌باشد، همبستگی پیرسون اگر بیش از ۰/۷ و معنی‌دار باشد آنگاه احتمال وجود همخطی در مدل وجود دارد. در جداول ذیل همبستگی متغیرهای مورد بررسی از روش همبستگی پیرسون آورده شده است.

جدول ۳. همبستگی بین متغیرهای مدل (منبع: یافته‌های تحقیق)

Correlation Probability	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	Y
X1	1.000000											
X2	-0.473111 0.0031	1.000000										
X5	-0.435784 0.0070	0.135240 0.4248	0.227911 0.1749	0.079290 0.6409	1.000000							
X6	-0.098973 0.5512	0.066896 0.6941	0.102793 0.5449	0.059348 0.7272	0.226047 0.1785	1.000000						
X7	-0.475124 0.0030	0.998868 0.0000	0.796072 0.0000	0.969638 0.0000	0.125300 0.4599	0.076722 0.6517	1.000000					
Y	-0.584295 0.0001	0.490462 0.0021	0.439709 0.0065	0.431913 0.0076	0.643976 0.0000	0.220178 0.1904	0.484778 0.0024	0.314964 0.0576	0.431913 0.0076	0.643978 0.0000	0.647657 0.0000	1.000000

شدت روابط نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با اینکه ممکن است بعضی از همبستگی‌ها معنی‌دار باشند، اما اگر شدت این همبستگی‌ها پایین باشد، احتمال وجود همخطی در مدل تحقیق افزایش می‌یابد. این مسأله می‌تواند به تحلیل‌های آینده آسیب بزند و در اتخاذ تصمیمات مدیریتی در بانک‌ها اختلال ایجاد کند. بنابراین، لازم است که محققین نه تنها وجود همبستگی را بررسی کنند بلکه به عمق و شدت آن نیز بپردازند. در نتیجه، مطالعه بر روی ارتباط بین فساد و سودآوری نظام بانکی ایران باید به‌طور جامع و با در نظر گرفتن تمامی جوانب صورت گیرد. توجه به فرضیه‌های آماری و سطح معنی‌داری صرفاً بخشی از این فرایند است. بررسی‌های مربوط به همبستگی و شدت آن‌ها باید در کنار ارزیابی عواملی مانند مدیریت داخلی بانک‌ها، کیفیت خدمات و نتایج مالی انجام گیرد تا تصویری دقیق‌تر از تأثیر فساد بر سودآوری این نظام بانکی ایران نیازمند ارزیابی تأثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران نیازمند تحقیقی عمیق و جامع است که نه تنها به آزمون همبستگی اکتفا نکند بلکه به تحلیل دقیق مولفه‌های داخلی بانک نیز بپردازد. اتخاذ رویکردی چندبعدی و جامع در این زمینه می‌تواند به مدیران و تصمیم‌گیران در بهبود عملکرد بانک‌ها

ضریب همبستگی پیرسون بین ۱- و ۱ تغییر می‌کند. اگر $r = 1$ بیانگر رابطه‌ی مستقیم کامل بین دو متغیر است؛ رابطه‌ی مستقیم یا مثبت به این معناست که اگر یکی از متغیرها افزایش (کاهش) یابد، دیگری نیز افزایش (کاهش) می‌یابد. $r = -1$ نیز وجود رابطه‌ی معکوس کامل بین دو متغیر را نشان می‌دهد. رابطه‌ی معکوس یا منفی نشان می‌دهد که اگر یک متغیر افزایش یابد متغیر دیگر کاهش

آزمون همبستگی به‌عنوان ابزاری برای بررسی رابطه بین متغیرهای مختلف در مطالعه تأثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این راستا، فرض صفر به‌عنوان یک نقطه شروع در نظر گرفته می‌شود که بیانگر عدم وجود همبستگی معنادار میان متغیرهای مورد بررسی است. فرضیه‌ها به‌صورت زیر تعریف می‌شوند: فرض صفر (H_0) می‌گوید که بین متغیرهای مختلف هیچ همبستگی معنادار وجود ندارد، در حالی که فرضیه تحقیق (H_1) بیان می‌کند که این نوع همبستگی وجود دارد. این چارچوب نظری به محققین این امکان را می‌دهد تا به‌طور سیستماتیک و دقیق به بررسی فرضیات خود بپردازند. برای رد فرضیه صفر و تأیید وجود همبستگی معنادار، لازم است که سطح معنی‌داری در آزمون کمتر از ۰,۰۵ باشد. در این زمینه، اطلاعات مربوط به میزان همبستگی و معنی‌داری آن در جداول‌های مربوطه قرار داده می‌شود. در صورتی که مقدار معنی‌داری به دست آمده کمتر از ۰,۰۵ باشد، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که همبستگی‌های موجود از نظر آماری معنادار هستند. این نکته نشان‌دهنده اهمیت انتخاب سطح معنی‌داری مناسب در تحقیقات آماری و تأثیر آن بر تفسیر نتایج می‌باشد. همچنین، در تحلیل همبستگی، توجه به

متغیرهای مدل بر اساس آزمون لوین لین در جدول ۴ گزارش شده است. نتایج نشان می دهد. متغیرهای مدل بر اساس آزمون لوین لین پایا هستند.

و کاهش پیامدهای منفی فساد کمک کند. این تحقیق می تواند به شفاف سازی بهتر وضعیت موجود و یافتن راه حل های کاربردی منجر شود تا نظام بانکی کشور بهینه تر به فعالیت پردازد. نتایج مربوط به آزمون ریشه واحد

جدول ۴. نتیجه آزمون مانایی لوین لین در سطح (منبع: یافته های تحقیق)

نتیجه	معنی داری	آماره	متغیر
مانا	۰/۰۰۰	-۵/۴۶	سود آوری
نامانا	۰/۹۵	۱/۷۱	اندازه بانک
مانا	۰/۰۰۰	-۳/۴۷	نقدینگی بانک
مانا	۰/۰۰۰	-۴/۸۴	ریسک اعتباری
مانا	۰/۰۰۰	-۸/۸۸	نسبت هزینه به درآمد (مدیریت هزینه)

بانکها منجر شود. در ادامه، می توان به بررسی رابطه میان متغیرهای داخلی بانک و میزان فساد پرداخت و در این راستا، از روش های مختلف آماری و اقتصادی بهره جست. به ویژه، توجه به عواملی نظیر کیفیت مدیریت، شفافیت مالی و انضباط مالی می تواند در این فرایند ارزشیابی نقشی کلیدی ایفا کند. در نهایت، نتایج این تحلیل ها و ارزیابی ها می تواند به سیاست گذاران و مدیران بانکی کمک کند تا با شناخت دقیق تری از وضعیت و چالش های موجود، استراتژی های بهتری برای مقابله با فساد و بهبود سودآوری بانکها اتخاذ کنند. همچنین، این نتایج می توانند زمینه ساز اصلاحات ساختاری در نظام بانکی ایران باشند تا با تقویت نهادهای نظارتی و بهبود فضای کسب و کار، فساد کاهش یافته و سودآوری بانکها افزایش یابد. در ادامه مانایی متغیرهای نامانا در سطح با دیفرانسیل گیری ارزیابی می شود.

جدول ۵. نتیجه آزمون مانایی لوین لین با دیفرانسیل

گیری (منبع: یافته های تحقیق)

نتیجه	معنی داری	آماره	متغیر
مانا	۰/۰۰۰	-۶/۸۱	اندازه بانک

در جدول بالا مشخص است که متغیرهای نامانا در سطح، با یکبار دیفرانسیل گیری مانا هستند. با توجه به اینکه برخی متغیرها نامانا در سطح بودند، برای استفاده از آنها در مدل، باید آزمون هم انباشتگی را انجام داد.

بررسی مانایی متغیرهای موجود یکی از مراحل مهم و ضروری است. فرض صفر در آزمون لوین لین به این موضوع اشاره دارد که متغیرهای مورد بررسی از نظر آماری نامانا هستند. به طور مشخص، فرضیات مورد نظر به این شکل تدوین می شود: فرض صفر (H_0) بیانگر نامانی متغیر است، در حالی که فرض بدیل (H_1) به مانایی آن متغیر اشاره دارد. این فرایند، گام اولیه برای سنجش نسبت به تاثیرات متغیرها بر همدیگر و همچنین بر روی سودآوری بانکها است. برای رد فرض صفر، به معیار سطح معنی داری توجه می شود که باید کمتر از ۰,۰۵ باشد. نتایج بیان می کنند که در تمامی موارد مورد بررسی، این سطح معنی داری کمتر از ۰,۰۵ بوده و در نتیجه، فرض صفر رد می شود. این امر نشان دهنده این است که برخی از متغیرهای مورد بررسی به صورت مانا در نظر گرفته شده اند و این یافته ها می تواند مبنای تصمیم گیری و تحلیل های بعدی در زمینه تاثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران باشد. پس از شناسایی و تایید مانایی برخی از متغیرها، لازم است که به تحلیل متغیرهای نامانا پرداخته شود. برای این منظور، شیوه دیفرانسیل گیری به عنوان یک تکنیک مفید در این زمینه قرار می گیرد. دیفرانسیل گیری می تواند به ما کمک کند تا تغییرات دوره ای متغیرها را به صورت کمی بررسی کنیم و تأثیرات کوتاه مدت و بلندمدت آنها را بر روی متغیرهای دیگر و به ویژه سودآوری نظام بانکی تحلیل کنیم. این تحلیل ها می تواند به شفاف سازی دقیق تری از چگونگی تاثیر فساد بر عملکرد

جدول ۶. هم انباشتگی (منبع: یافته های تحقیق)

آماره	معنی داری	آماره موزون	معنی داری	نتیجه
-۱/۰۲	۰/۸۴	-۳/۵۵	۰/۹۹	تایید هم انباشتگی

مدل کارآمدتر است یا روش داده‌های تلفیقی، از آزمون چاو استفاده می‌شود.

با توجه به جدول بالا، هم انباشتگی مورد تایید بوده و میتوان از متغیرها بدون دیفرانسیل‌گیری استفاده کرد. در ابتدا برای تشخیص اینکه استفاده از روش پانل در برآورد

جدول ۷. نتایج آزمون چاو برای مدل رگرسیونی (منبع: یافته‌های تحقیق)

مدل رگرسیونی (۴-۱)	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
	۲/۰۰۳	(۱۱، ۱۰۲)	۰/۰۳	استفاده از مدل پانل دیتا
مدل رگرسیونی (۴-۲)	۲/۰۲	(۱۱، ۱۰۲)	۰/۰۳	استفاده از مدل پانل دیتا

منظور، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود، که هدف آن تشخیص مناسب‌ترین مدل برای داده‌ها است. نتایج این آزمون می‌تواند به ما کمک کند تا بفهمیم آیا باید از مدل‌های با اثرات ثابت یا تصادفی استفاده کنیم و این خود به تحلیل دقیق‌تری از برآوردهای اقتصادی منجر خواهد شد. اهمیت این ارزیابی به‌ویژه در نظام بانکی ایران محسوس است، زیرا فساد می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر سودآوری بانک‌ها داشته باشد. تحلیل دقیق اثرات فساد بر نتایج مالی بانک‌ها، به‌ویژه با توجه به مولفه‌های داخلی، باعث می‌شود که مدیران و سیاست‌گذاران بتوانند راهبردهای مؤثرتری برای بهبود عملکرد بانکی تدوین کنند. از آنجا که فساد می‌تواند به شکل‌های مختلفی روی عملکرد بانکی تأثیر بگذارد، درک ابعاد مختلف آن به سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا برای کاهش پیامدهای منفی فساد، تدابیر مناسبی اتخاذ کنند. بنابراین، بررسی و اندازه‌گیری دقیق این مولفه‌ها در زمینه تطابق داده‌های پانل و تحلیل اثرات آن، می‌تواند به روشن‌تر شدن رابطه بین فساد و سودآوری در نظام بانکی ایران کمک کند. این تحلیل‌ها نه تنها به تقویت نظام بانکی کشور کمک خواهد کرد، بلکه می‌تواند به بهینه‌سازی سیاست‌های اقتصادی و مالی نیز منجر شود و در نهایت به پایداری اقتصاد ملی یاری رساند.

فرض صفر در آزمون چاو که به منظور تعیین مناسب‌ترین روش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها به کار می‌رود، بر عدم امکان استفاده از داده‌های پانل (پانل دیتا) تأکید دارد. به عبارت دیگر، این فرض می‌سنجد که آیا می‌توان از داده‌های تلفیقی بهره‌برداری کرد یا خیر. به‌طور مشخص، فرضیات مربوطه به این شکل تنظیم می‌شود: فرض صفر (H_0) به این معناست که استفاده از روش داده‌های پانل امکان‌پذیر نیست و باید از داده‌های تلفیقی بهره گرفت؛ در مقابل، فرضیه جایگزین (H_1) بر امکان استفاده از روش پانل تأکید دارد. برای رد فرض صفر و تأیید استفاده از داده‌های پانل، نیاز است که سطح معنی‌داری آزمون کمتر از ۰,۰۵ باشد. این سطح، معیاری استاندارد در آمار است که به پژوهشگران این اطمینان را می‌دهد که نتایج به دست آمده ناشی از تصادف نیست و به طور واقعی به وجود اثر یا رابطه‌ای اشاره دارد. در جدول ۷، سطح معنی‌داری آزمون چاو محاسبه شده، بیشتر از ۰,۰۵ است، که نشان‌دهنده این است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، می‌توان نتیجه گرفت که مدل انتخاب‌شده با استفاده از روش پانل قابل برآورد است. با رد فرض صفر آزمون چاو که بر اساس برابری عرض از مبدأها شکل گرفته است، به مرحله بعدی می‌رسیم که شامل تعیین وجود اثرات ثابت یا تصادفی در داده‌ها می‌باشد. برای این

جدول ۸. نتایج آزمون هاسمن مدل رگرسیونی (منبع: یافته‌های تحقیق)

مدل رگرسیونی (۴-۱)	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
	۱۸/۶۶	۳	۰/۰۰۴	اثرات ثابت
مدل رگرسیونی (۴-۲)	۱۵/۹۹	۳	۰/۰۰۶	اثرات ثابت

متغیرهای غیر قابل مشاهده بر روی متغیر وابسته است. با استفاده از این رویکرد، می‌توان به درک دقیق‌تری از نحوه تأثیر فساد بر سودآوری نظام بانکی ایران دست یافت و در نتیجه به بهبود عملکرد این سیستم کمک کرد. به منظور تکمیل تحلیل، در این پژوهش همچنین از آزمون ناهمسانی واریانس استفاده خواهد شد. این آزمون به بررسی چگونگی تغییرات واریانس خطا در مدل‌های اقتصادسنجی می‌پردازد و می‌تواند معیاری برای شناسایی وجود مشکلات احتمالی در تخمین‌های مدل‌های اثرات ثابت باشد. این کار به مح **researchers** کمک می‌کند تا اطمینان حاصل کنند که نتایج به دست آمده تحت تأثیر این مشکلات قرار نگرفته و تجزیه و تحلیل‌های انجام شده به صورت معنادار و قابل اعتماد ارائه گردند. در نهایت، این رویکرد تحلیلی می‌تواند به روشن‌تر شدن پیامدهای فعل و انفعالات بین فساد و سودآوری نظام بانکی ایران منجر شود. با اتخاذ روش مناسب در تحلیل داده‌ها و استفاده از مدل‌های اثبات شده، می‌توان تقویت سیاست‌های نظارتی و مدیریتی در بانک‌ها را بهبود بخشید و در نتیجه به یک عملکرد پایدارتر و کارآمدتر در این نظام کمک کرد. همچنین، لازم به ذکر است که در این پژوهش از آزمون ناهمسانی واریانس استفاده شد.

آزمون هاسمن به عنوان ابزاری کلیدی در تعیین ساختار مناسب مدل در تحلیل داده‌های پانل مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرض صفر در این آزمون به عدم صلاحیت استفاده از مدل اثرات ثابت اشاره دارد که نشان دهنده این است که باید از مدل اثرات تصادفی استفاده شود. به عبارت دیگر، فرضیات اصلی به صورت زیر بیان می‌شوند: فرضیه صفر (H_0) بیان می‌کند که نمی‌توان از مدل اثرات ثابت برای تخمین استفاده کرد، در حالی که فرضیه جایگزین (H_1) نشان‌دهنده این است که مدل اثرات ثابت می‌تواند در تخمین قابل استفاده باشد. برای تأیید استفاده از مدل اثرات ثابت و رد فرضیه صفر، لازم است که سطح معنی‌داری آزمون از مرز ۰,۰۵ کمتر باشد. این نکته اهمیت ویژه‌ای در تحلیل داده‌ها و تصمیم‌گیری نهایی در مورد انتخاب مدل دارد. در واقع، پذیرش فرضیه H_1 به این معنی است که قابلیت استفاده از اثرات ثابت در تجزیه و تحلیل‌های مربوط به داده‌های پانل، مورد تأیید قرار می‌گیرد و می‌توان به این نتیجه رسید که تغییرات در متغیرها تحت تأثیر عوامل داخلی بانک‌ها قرار دارند. در این پژوهش، بر اساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته، استفاده از مدل اثرات ثابت در دو مدل اول و دوم توصیه می‌شود. این امر به دلیل قابلیت مدل‌های اثرات ثابت در کنترل تغییرات بین گروهی و همچنین تأثیر

جدول ۹. آزمون واریانس ناهمسانی (منبع: یافته‌های تحقیق)

نام مدل	آماره بدست آمده	سطح معنی داری	نتیجه
مدل اول	۱۲۶۶/۲۳	۰/۰۰۰	عدم وجود واریانس ناهمسانی
مدل دوم	۳۷/۵۲	۰/۰۰۰	عدم وجود واریانس ناهمسانی

مدل است. به عبارت دیگر، مقادیر خطاهای پیش‌بینی در این مدل به صورت مستقل از یکدیگر هستند و خودهمبستگی وجود ندارد. برای مدل دوم، آماره دوربین واتسون برابر با ۱,۶۴ است که باز هم نشان‌دهنده عدم وجود خودهمبستگی در اجزای اخلال این مدل است. این نتیجه

همچنین در این مطالعه از آزمون عدم وجود خودهمبستگی میان اجزای اخلال با دوربین واتسون استفاده شد. جدول ۱۰ نتایج این آزمون را برای دو مدل مختلف نشان می‌دهد. برای مدل اول، آماره دوربین واتسون برابر با ۲,۲۱ است که نشان‌دهنده عدم وجود خودهمبستگی در اجزای اخلال این

نیز بیانگر استقلال مقادیر خطاهای پیش‌بینی در این مدل است.

جدول ۱۰. آزمون دوربین واتسون (منبع: یافته‌های تحقیق)

نام مدل	آماره بدست آمده	نتیجه
مدل اول	۲/۲۱	عدم وجود خود همبستگی
مدل دوم	۱/۶۴	عدم وجود خود همبستگی

برخوردار نیست. برای مدل رگرسیونی دوم، آماره آزمون برابر با ۲۰۹۳۱،۱ و سطح معناداری ۰،۰۰۰ است که باز هم نشان‌دهنده نرمال نبودن توزیع پسماندهای این مدل است. این نتایج بیانگر این است که توزیع پسماندهای مدل دوم نیز نرمال نیست. فرمول جارک-برا برای بررسی نرمال بودن به صورت زیر است:

$$JB = n \left\{ \frac{(SKew)^2}{6} + \frac{(Kurt-3)^2}{24} \right\}$$

که در معادله بالا، *SKew* ضریب چولگی، *KURT* ضریب کشیدگی و *N* درجه آزادی می‌باشد.

در ادامه برای اطلاع از وضعیت نرمالیتی پسماندهای مدل برازش یافته از آزمون جارک-برا و نمودار هیستوگرام^۱ استفاده شده است. جدول ۱۱ نتایج آزمون جارک برا برای مدل را نشان می‌دهد. آماره جارک-برا دارای توزیع خی دو با درجه آزادی دو است. اگر این آماره کمتر از ۵،۷ باشد، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع آماری مورد نظر با توجه به جدول خی دو، نرمال است. برای مدل رگرسیونی اول، آماره آزمون برابر با ۲۰۹۱۹،۹ و سطح معناداری ۰،۰۰۰ است که نشان‌دهنده نرمال نبودن توزیع پسماندهای این مدل است. به عبارت دیگر، توزیع پسماندهای مدل اول از نرمالیتی

جدول ۱۱. نتایج آزمون جارک برا برای مدل (منبع: یافته‌های تحقیق)

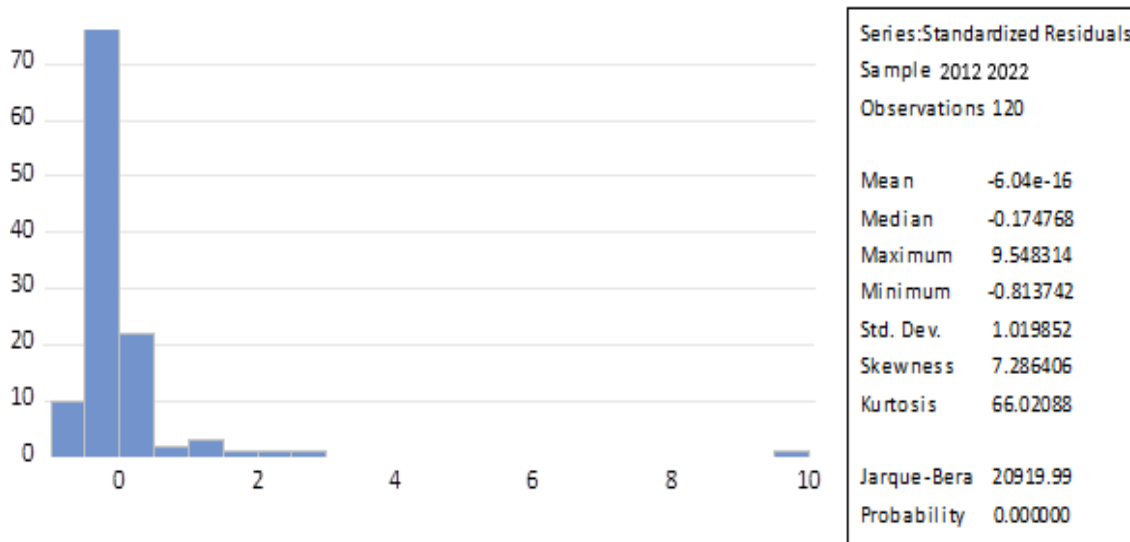
پسماند مدل رگرسیونی اول	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
پسماند مدل رگرسیونی اول	۲۰۹۱۹/۹	۰/۰۰۰	نرمال نبودن توزیع پسماند مدل
پسماند مدل رگرسیونی دوم	۲۰۹۳۱/۱	۰/۰۰۰	نرمال نبودن توزیع پسماند مدل

می‌شود پسماند مدل رگرسیونی دوم متقارن و زنگوله‌ای شکل است و این موضوع مبین این نکته می‌باشد که هر چند نرمال بودن توزیع پسماند مدل رگرسیونی نمی‌باشد. اما کاملاً متقارن بوده و مدل فاقد مشکلات آماری می‌باشد. اما نمودار مدل اول نمایان‌کننده وجود مشکلات آماری در مدل می‌باشد.

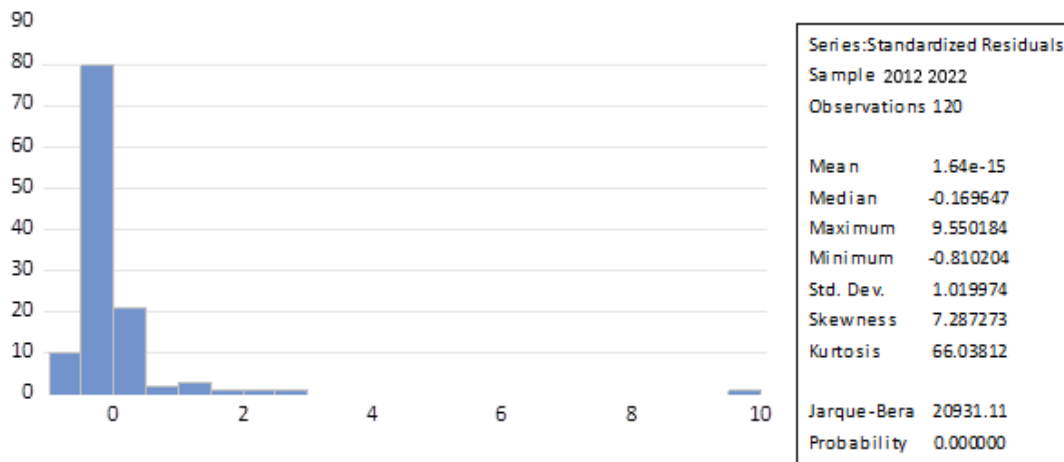
همانطور که در جدول ۹ ملاحظه می‌شود سطح معناداری آزمون جارک برا کمتر از $\alpha=0/05$ محاسبه شده لذا با اطمینان ۹۵٪ توزیع پسماندها نرمال نمی‌باشد. در نمودارهای ۱ و ۲ هیستوگرام پسماند مدل رگرسیونی اول و دوم ارائه شده است. همانطور که در نمودارهای ۱ و ۲ ملاحظه می‌شود پسماند مدل رگرسیونی دوم متقارن و

1. Histogram

نمودار ۱. هیستوگرام پسماند مدل رگرسیونی مدل اول

نمودار ۲. هیستوگرام پسماند مدل رگرسیونی مدل دوم

اقتصادی تأثیر معناداری بر سودآوری بانک‌های ایران دارد. در مدل اول، B1 نشان‌دهنده اثر مستقیم متغیرهای کلان اقتصادی بر سودآوری بود و نتایج نشان داد که با افزایش فساد اقتصادی، در واقع سودآوری بانک‌ها کاهش می‌یابد. این ارتباط منفی به وضوح در تحلیل آماری منعکس شده و با توجه به مقدار R2 مدل، سهم بالای متغیرهای فساد در توضیح تغییرات سودآوری قابل توجه است. مدل‌های بعدی (مدل‌های ۲ تا ۴) به بررسی ابعاد مختلف فساد و تأثیر آن بر مؤلفه‌های داخلی بانک‌ها پرداختند. به طور خاص، B2 و B3 به تأثیر فساد بر هزینه‌های عملیاتی و کیفیت دارایی پرداخته و نشان دادند که افزایش فساد منجر به افزایش

۲-۵- نتایج بررسی داده‌های سری زمانی (تأثیر متغیرهای

سری زمانی بر سودآوری)

در این مقاله، مدل‌های رگرسیونی چند متغیره بر اساس داده‌های سری زمانی تخمین زده شدند. برای تحلیل این فرضیه‌ها، پنج مدل مختلف طراحی و به داده‌های مرتبط با مولفه‌های داخلی بانک و سایر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مرتبط با فساد اقتصادی در ایران پرداخته شد. مدل‌ها به ترتیب به بررسی تأثیر متغیرهای B1 تا B5 بر روی سودآوری بانک‌ها پرداخته و هر یک از آن‌ها به طور مستقل به تحلیل نتایج پرداخته است. نتایج حاصل از تخمین مدل‌های رگرسیونی حاکی از آن است که فساد

جدول ۱۴. متغیرهای مدل رگرسیونی

نام متغیر	نماد	نوع متغیر
نمره نسبت هزینه به درآمد	B ₁	مستقل
اندازه بانک	B ₂	مستقل
ریسک اعتباری	B ₃	مستقل
نقدینگی بانک	B ₄	مستقل
سودآوری	B	وابسته

در جداول ذیل تخمین حداقل مربعات به ترتیب برای مدل‌های رگرسیونی آورده شده است. همچنین، در این مطالعه از آماره F برای بررسی معنی‌دار بودن مدل رگرسیون استفاده شده است. همانطور که در جدول ذیل مشاهده می‌شود، در مدل اول، نسبت هزینه به درآمد با ضریب رگرسیونی ۰.۵۲ و سطح معناداری ۰.۰۰۰۰ تأثیر مثبت و معناداری بر سودآوری دارد. مدل دوم نشان می‌دهد که ریسک اعتباری با ضریب رگرسیونی ۰.۶۰ و سطح معناداری ۰.۰۰۰۰ نیز تأثیر مثبت و معناداری بر سودآوری دارد. در مدل سوم، نقدینگی بانک با ضریب رگرسیونی ۰.۵۶ و سطح معناداری ۰.۰۰۰۰ تأثیر مثبت و معناداری بر سودآوری دارد. مدل چهارم نیز نشان می‌دهد که سودآوری با ضریب رگرسیونی ۰.۶۱ و سطح معناداری ۰.۰۰۰۰ تأثیر مثبت و معناداری بر سودآوری دارد. همچنین برای بررسی اثر معنی‌دار متغیرها بر متغیر وابسته از آزمون تی استفاده می‌شود. در رگرسیون‌های انجام شده در این پژوهش در تمام موارد متغیر مستقل دارای اثر معنی‌دار بر متغیرهای وابسته می‌باشد. آماره دوربین واتسون نیز در هر پنج معادله در حد نرمال می‌باشد که نمایانگر عدم احتمال وجود خود همبستگی سریالی در مدل می‌باشد. این مدل‌ها به ما کمک می‌کنند تا تأثیر متغیرهای مختلف بر سودآوری نظام بانکی ایران را تحلیل کنیم و نتایج را با دیگر مطالعات مقایسه کنیم.

هزینه‌های عملیاتی و کاهش کیفیت دارایی بانک‌ها می‌شود. این نتایج نشان دهنده این واقعیت است که فساد داخلی به طور مستقیم بر کارایی بانک‌ها تأثیر گذاشته و از طریق کاهش سودآوری، نظام بانکی را در معرض خطر قرار می‌دهد. در مدل پنجم، B₅ به بررسی تعاملات میان فساد و سرمایه‌گذاری‌های بانک‌ها پرداخته است. نتایج این مدل نشان می‌دهد که فساد نه تنها موجب کاهش سودآوری می‌شود، بلکه انگیزه بانک‌ها برای جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید را نیز کاهش می‌دهد. این امر در قالب یک چرخه معیوب به سودآوری بانک‌ها آسیب می‌زند و آنها را از به دست آوردن درآمدهای بیشتر محروم می‌کند. به عبارتی، تحلیل‌های انجام شده نشان می‌دهند که فساد در نظام بانکی ایران یکی از عوامل بازدارنده اصلی سودآوری بوده و ضرورت توجه به بهبود شفافیت و کاهش فساد برای بهبود عملکرد بانک‌ها احساس می‌شود. این نتایج همچنین اهمیت توجه به مؤلفه‌های داخلی بانک‌ها و اصلاحات لازم در این زمینه را برای بهبود وضعیت سودآوری نمایان می‌سازد. در نهایت، سیاست‌گذاران باید بر روی ایجاد چارچوب‌هایی تمرکز کنند که فساد را کاهش داده و به تقویت نظام بانکی کشور کمک کند. برای بررسی فرضیه‌ها مدل‌های رگرسیونی ذیل تخمین زده می‌شود که در جدول شماره پنج متغیرهای پژوهش توضیح داده شده‌اند:

$$B = \alpha + \lambda * B_1 + \varepsilon \quad (1)$$

$$B = \alpha + \lambda * B_2 + \varepsilon \quad (2)$$

$$B = \alpha + \lambda * B_3 + \varepsilon \quad (3)$$

$$B = \alpha + \lambda * B_4 + \varepsilon \quad (4)$$

$$B = \alpha + \lambda * B_5 + \varepsilon \quad (5)$$

جدول ۱۵. مدل های برازش شده

مدل اول: متغیر پاسخ = سودآوری				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیون	انحراف معیار	آماره آزمون t	سطح معناداری
ثابت معادله (α)	۱/۹۵	۰/۲۳	۸/۳۸	۰/۰۰۰
نمره نسبت هزینه به درآمد	۰/۵۲	۰/۰۵	۹/۶۸	۰/۰۰۰
آماره آزمون $F = ۹۳/۸۴$ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب تعیین = ۰/۳۹ دوربین واتسون : ۲/۰۳				
مدل دوم: متغیر پاسخ = سودآوری				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیون	انحراف معیار	آماره آزمون t	سطح معناداری
ثابت معادله (α)	۱/۵۶	۰/۱۲	۱۲/۹۳	۰/۰۰۰
ریسک اعتباری	۰/۶۰	۰/۰۲	۲۱/۸۶	۰/۰۰۰
آماره آزمون $F = ۴۷۷/۹۷$ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب تعیین = ۰/۷۶ دوربین واتسون : ۱/۸۷				
مدل سوم: متغیر پاسخ = سودآوری				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیون	انحراف معیار	آماره آزمون t	سطح معناداری
ثابت معادله (α)	۱/۷۸	۰/۱۳	۱۳/۷۸	۰/۰۰۰
نقدینگی بانک	۰/۵۶	۰/۰۳	۱۸/۶۴	۰/۰۰۰
آماره آزمون $F = ۳۴۷/۶۷$ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب تعیین = ۰/۷۰ دوربین واتسون : ۲/۰۶				
مدل چهارم: متغیر پاسخ = سودآوری				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیون	انحراف معیار	آماره آزمون t	سطح معناداری
ثابت معادله (α)	۱/۷۱	۰/۱۷	۹/۶۹	۰/۰۰۰
سودآوری	۰/۶۱	۰/۰۴۳	۱۴/۱۰	۰/۰۰۰
آماره آزمون $F = ۱۹۹/۰۳$ سطح معناداری = ۰/۰۰۰ ضریب تعیین = ۰/۵۷ دوربین واتسون : ۱/۹۱				
مدل پنجم: متغیر پاسخ = سودآوری				

۶- نتیجه گیری

مورد رابطه ای از دامنه وسیع در محیطهای دارای فساد بالا و کمترین فساد با استفاده از بانکها را ارائه می دهد. در این پژوهش، از معیار سودآوری، به عنوان شاخص فساد بانکی استفاده شده است و از آنجایی که دو معیار ROA و ROE در کنار هم، اطلاعات بهتری از نحوه سودآوری بانکها را نشان می دهند، از این دو معیار برای ارزیابی سودآوری بانکها استفاده شده است. نتایج نشان از وجود ناهمسانی واریانس و خود همبستگی در اجزای اخلاقی اثبات شده که یافته های تحقیق نشان می دهد که نوسان شاخص های مورد

این پژوهش به بررسی تأثیر فساد بر سودآوری بانک در نمونه هایی از بانک های جمهوری اسلامی ایران در یک دوره ۱۰ ساله، یعنی ۲۰۲۲-۲۰۱۲، و تکنیک $SGMM$ سیستمی که توسط آرلانو و بوور (۱۹۹۵) معرفی شد، پرداخت. یافته های ما به دلایلی مناسب است. اولاً، متغیرهای سودآوری بانک و معیارهای فساد موجود در تحقیق، نتایج مطالعات تجربی کمیاب در این زمینه را تأیید، تکمیل و تأیید می کند. ثانیاً، این تحقیق شواهد تجربی در

متعارف و نامتعارف ارائه می‌کند. ثالثاً، نتیجه ما به این واقعیت اشاره دارد که تأثیر فساد بر سودآوری بانک‌ها تنها به موسسات و بانکهای ضعیف محدود نمی‌شود. تدوین سیاست اصلی ناشی از این مطالعه، نیاز بانک‌ها و موسسات مالی به شرایط قانونی اخذ وثیقه برای شرکت‌های مولد و سرمایه‌گذار به منظور کاهش فساد در صنعت بانکداری است. این امر باعث کاهش رشوه و فساد این شرکت‌ها برای دسترسی به وام‌ها می‌شود. زیرا چنین پروژه‌هایی برای بانک‌ها و شرکت‌ها سودمند هستند. در این رویکرد تمایل به کاهش هزینه (مدیریت هزینه) وجوه دارد و در نتیجه منجر به کاهش قیمت کالاها و خدمات در اقتصاد می‌شود. به ویژه، به بانک‌ها توصیه می‌شود که مکانیسم اندازه بانک بهتری را طراحی کنند که بتواند فساد را مسدود کرده و با آن مبارزه کند، به‌ویژه در محیط‌های بسیار فاسد، زیرا این امر می‌تواند بر سودآوری بانک تأثیر منفی بگذارد.

در مطالعات انجام شده در صورتهای مالی بانک‌ها میتوان به این نکته مهم اشاره کرد که در نظر گرفتن میانگین سپرده های سرمایه‌گذاری به‌عنوان فاکتوری که تولید اندازه دولت و نسبت هزینه به درآمد بر آن اعمال می‌شود. این در حالی است که بانک مرکزی درصدی از این سپرده‌ها را به‌عنوان سپرده قانونی از اختیار بانک خارج می‌کند. در این صورت، افزایش سپرده به میانگین سپرده های سرمایه‌گذاری از طریق تغییر اندازه بانک، نقدینگی و ریسک اعتباری و مدیریت هزینه، مغایر با سودآوری بانکی می‌باشد. تدوین سیاست اصلی ناشی از این مطالعه، نیاز بانک‌ها به کاهش شرایط قانونی اخذ وثیقه برای شرکت های مولد و سرمایه‌گذاری‌ها به منظور کاهش فساد در صنعت بانکداری است. این امر باعث کاهش رشوه و فساد این شرکت‌ها برای دسترسی به وام‌ها می‌شود. نتیجه یک مورد برد-برد خواهد بود زیرا چنین پروژه‌هایی برای بانک‌ها و شرکت‌ها سودمند هستند. این امر همچنین تمایل به کاهش هزینه وجوه دارد و در نتیجه منجر به کاهش قیمت کالاها و خدمات در اقتصاد می‌شود. به ویژه، به بانک‌ها توصیه می‌شود که مکانیسم حاکمیت شرکتی بهتری را طراحی کنند که بتواند فساد را مسدود کرده و با آن مبارزه کند، به‌ویژه در محیط‌های بسیار فاسد، زیرا این امر می‌تواند بر سودآوری

بررسی همچنان بر سودآوری تأثیر معنی‌داری دارد. با تجزیه و تحلیل دو مدل ارائه‌شده در تحقیق، نتایج نشان می‌دهد که در مدل اول، بروز فساد موجود در بانک، ناشی از اندازه بانک، تأثیر منفی و معنی‌داری بر ROA بانک‌ها داشته است؛ در حالی که بروز فساد در مدل دوم، تأثیر معنی‌داری بر ROE بانکی نشان نمی‌دهد به‌عبارت دیگر، اختلاف موجود در اندازه بانک که در اختیار مدیران بانکی تا تسهیل‌کننده و قوام فعالیت‌های بانکی شده و افزایش کارایی نیروی انسانی و بهبود سطح درآمدهای بانکی را به دنبال داشته باشد، نتوانسته است، هیچ تأثیر مثبت و معنی‌داری بر ROE داشته باشد. فساد در سیستم بانکی، نه تنها به سودآوری بانکی (ROA) منجر نمی‌شود، بلکه کاهش آن را نیز به دنبال دارد.

در حقیقت، فساد مالی و اداری در خصوص معنادار شدن معیار سودآوری ناشی از مولفه‌های داخلی اثرگذار بر آن، نقش مثبتی ایفا می‌کند. به‌علاوه، می‌توان به این موضوع نیز اشاره کرد که بروز فساد ناشی از نقض و عدم رعایت قانون در مورد اندازه بانک، ریسک اعتباری و نقدینگی بانک و مدیریت هزینه است، باعث کاهش سودآوری بانک می‌شود. در این پژوهش که دیتای تحقیق را با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته مورد ارزیابی قرار گرفت، ابتدا از آزمون مانایی متغیر را با یک تفاضل گیری بدست آورده و در ادامه نیز به آزمون های هم انباشتگی، وریانس ناهمسانی و به همین ترتیب به تشخیص مدل پرداخته شد، در ادامه نیز با استفاده از روش (SGMM) دیتای مورد مطالعه بر آورد گردیده و سپس از آزمون ناهمسانی و آزمون خود همبستگی استفاده شده است که نشان از وجود ناهمسانی واریانس و خود همبستگی در اجزای اخلاط اثبات شده که یافته های تحقیق نشان می‌دهد که نوسان شاخص های مورد بررسی همچنان بر سودآوری تأثیر معنی‌داری دارد. بطور کلی میتوان گفت که در این پژوهش اولاً، متغیرهای سودآوری بانک و معیارهای فساد، نتایج مطالعات تجربی کمیاب در مورد این موضوع را تأیید، تکمیل و تأیید می‌کنند. ثانیاً، این پژوهش شواهد تجربی را در مورد رابطه فساد و سودآوری بانکی از دامنه وسیع‌تری از محیط‌های دارای فساد بالا و کمترین فساد با استفاده از بانک‌های

انحراف منابع به سمت بخش‌های غیرمولد اقتصادی شود، که این موضوع در برخی از مقالات دیگر نیز بیان شده بود. بروز فساد نه تنها توانایی بانک‌ها را برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مفید محدود می‌کند، بلکه کیفیت خدمات مالی را نیز کاهش می‌دهد. بنابراین، ما می‌توانیم نتیجه‌گیری کنیم که فساد یکی از عوامل کلیدی است که وضعیت سیستم بانکی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در آینده باید به آن توجه بیشتری شود. بنابراین، سیاست‌گذاران باید به دقت به پیاده‌سازی قوانین و مقرراتی بپردازند که می‌تواند فساد را مهار کند و فشارهای مالی ناشی از آن را به حداقل برساند. این مسئله به‌ویژه در مورد تدوین قوانین مربوط به وثیقه‌گذاری و ارزیابی ریسک اعتباری دارای اهمیت می‌باشد. در مقایسه با یافته‌های دیگر تحقیقات، این مطالعه بر لزوم یک رویکرد چندوجهی برای کم کردن فساد در سیستم بانکی تأکید دارد، به طوری که به طور همزمان بر تولید و مدیریت هزینه‌ها نیز متمرکز باشد. در نهایت، این مقاله تصریح می‌کند که همکاری نزدیکی بین نهادهای دولتی و بانک‌ها برای ایجاد یک محیط شفاف و سالم ضروری است. این یافته‌ها همسو با برخی از تحقیقات اخیر است که بیان می‌کنند، ایجاد مکانیسم‌های حاکمیتی مناسب می‌تواند به کاهش فساد کمک کند و در نتیجه به ارتقای سودآوری بانک‌ها منجر شود. به این ترتیب، تجزیه و تحلیل ما با در نظر گرفتن جوانب مختلف فساد در نظام بانکی، نمایان‌گر این واقعیت است که مبارزه با فساد نیازمند رویکردهای قانونی و ساختاری است که می‌تواند بهبود چشمگیری در عملکرد بانک‌ها ایجاد کند.

بانک تأثیر منفی بگذارد. به همین ترتیب، مجازات‌های مناسب و سختگیرانه باید اعمال شود تا بانک‌ها را از دخالت در اعمال فساد توسط مقامات نظارتی منصرف کند. زیرا کاهش سودآوری بر ثبات صنعت بانکداری تأثیر می‌گذارد. همچنین، فساد می‌تواند منجر به انحراف وجوه از بخش تولیدی به بخش‌های غیرمولد شود.

در مقایسه با تحقیقات پیشین، نتایج به دست آمده از این مطالعه تأیید می‌کند که فساد به عنوان یک مانع جدی بر سر راه سودآوری بانک‌ها عمل می‌کند. یافته‌های این پژوهش همچنین نشان می‌دهند که بروز فساد به دلیل اندازه بانک، می‌تواند به تشدید مشکلات اقتصادی منجر شود. این مشکل در مطالعه‌های قبلی نیز بارها ذکر شده است، اما این تحقیق با تمرکز بر مولفه‌های داخلی بانک‌ها و رابطه آن‌ها با سودآوری، به عمق بیشتری از موضوع دست می‌یابد. به همین دلیل، این نتایج به دقت بیشتری در تجزیه و تحلیل روابط بین فساد و سودآوری در مقیاس داخلی کمک می‌کند و درک بهتری از پویایی‌های اقتصادی بانک‌ها ارائه می‌دهد. از طرف دیگر، این تحقیق بر وجود ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی در اجزای اخلاقی تأکید دارد که نشان می‌دهد تحلیل‌های انجام شده در سایر مطالعات ممکن است در صورت عدم توجه به این ویژگی‌ها، نتایج کاذبی به دست دهند. به عبارتی، تحقیقات پیشین ممکن است به دلیل پیچیدگی‌های ساختاری سیستم‌های بانکی، تصویری نادرست از رابطه بین فساد و سودآوری ارائه دهند و تأثیر واقعی فساد را بر سودآوری نادیده بگیرند. نتایج تحقیق ما همچنین گویای این مطلب است که فساد می‌تواند منجر به

منابع

۱. احمدی، سید علی‌اکبر؛ همایونی، غلامحسین و عسگری‌آبادی، حمیدرضا (۱۳۹۴). فساد اداری و مالی در سازمان‌های امروزی. تهران: فوژان.
۲. احمدیان، اعظم (۱۳۹۶). اهمیت ترکیب دارایی و بدهی بانک‌ها در تعیین رتبه نظارتی بانک‌ها. پژوهشنامه اقتصادی، سال هفدهم، شماره ۲.
۳. اسلامی، اکرم و جاج ده‌آبادی، محمدعلی (۱۳۹۷). بررسی جرم‌شناختی جرایم مالی کارکنان دولت (رویکرد).
۴. بدری، احمد (۱۳۹۴). صورت عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری: ارتقای پاسخگویی در مدل کسب و کار بانکداری بدون ربا، همگرا با IFRS، پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۵. جدی، حسین (۱۳۸۹). ریشه‌های فساد اداری و شیوه‌های مبارزه با آن. نشریه سیاسی-اقتصادی، شماره ۲۸۲-۲۸۱: ۱۲۷-۱۱۸.

۶. همتی، داود، عرب‌صالحی، طلوعی اشلفی، & عباس. (۲۰۲۰). ارزیابی ریسک حسابرسی با استفاده از رویکرد داده کاوی (مطالعه موردی: تسهیلات بانکی). دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹(۳۴)، ۱۵۷-۱۶۷.
۷. خادمی، وحید (۱۳۸۴). ارتباط بین فرصت‌های سرمایه‌گذاری و رشد دارایی‌ها در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، شماره ۲۰۷: ۷۴-۷۷.
۸. دادگر، حسن و معصومی نیا، غلامعلی (۱۳۸۳). فساد مالی. انتشارات کانون اندیشه جوان.
۹. دارایی، رویا و مولایی، علی (۱۳۹۰). اثر متغیرهای نقدینگی، تورم، حفظ سرمایه، تولید ناخالص داخلی بر سودآوری بانک ملت. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۴(شماره ۲(پیاپی ۱۰)): ۱۸۲-۱۳۹.
۱۰. رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۸۶). سرطان اجتماعی فساد. شرکت سهامی انتشار.
۱۱. زرنندی، سعید؛ حمیدی حساری، یاسین و معدنی، جواد (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر فساد اداری در سازمان‌های دولتی جمهوری اسلامی ایران. مجلس و راهبرد، ۲۴(۹۱): ۲۰۲-۱۶۵.
۱۲. سلیمانی، م. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر فساد بر عملکرد بانک‌ها در ایران و نقش سازمان بازرسی کل کشور اولین همایش ملی ارتقای شفافیت و نقش آن در سلامت اداری و مبارزه با فساد.
۱۳. سیدی، عبدلی، & جباری نوقایی. (۲۰۱۹). ارزیابی شاخص‌های سلامت مالی بانک‌های تجاری از دیدگاه خبرگان بانکی. پیشرفت‌های حسابداری، ۱۱(۲)، ۲۵۱-۲۰۷.
۱۴. سامانی پور، ح.، محمدی، ت.، شاکری، ع.، & تقوی، م. (۲۰۲۰). الزامات نظارت احتیاطی کلان و تأثیر آن بر ثبات نظام بانکی ایران. اقتصاد مالی، ۱۴(۵۲)، ۱-۲۶.
۱۵. شاهچرا، مهشید و چوزانی، نسیم (۱۳۹۵). تنوع‌پذیری درآمدها و سودآوری در شبکه بانکی کشور.
۱۶. فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، سال چهارم، ش ۱۴: ۳۳-۵۲.
۱۷. شاهچرا مهشید، & نوریخس فاطمه. (۲۰۱۶). اندازه بانک و ثبات عملکرد بانکی در شبکه بانکی کشور.
۱۸. شاهرخی، غلامرضا (۱۳۸۵). نظری اجمالی بر انواع ریسک بانکی، مدیریت ریسک و نظارت مبتنی بر ریسک. بانک و اقتصاد، شماره ۷۸.
۱۹. صحت، سعید؛ مسافری‌راد، فراز و شریعت پناهی، سید مجید (۱۳۹۰). رابطه بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام و ارزش افزوده اقتصادی در صنعت بیمه. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۸(۳۲): ۱۴۰-۱۲۱.
۲۰. عباس‌زادگان، سید محمد (۱۳۸۳). فساد اداری. چاپ اول، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۲۱. عزتی، مرتضی؛ عاقلی، لطیفه و کشاورزساجی، نفیسه (۱۳۹۵). عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌های اسلامی (کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی). فصلنامه علمی-ترویجی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره پانزدهم: ۱۳۹-۱۵.
۲۲. فتاحی، شهرام؛ رضایی، مهدی و جاهد، طاهره (۱۳۹۵). تأثیر سلامت بانکی بر سودآوری بانک‌های تجاری: رویکرد رگرسیون پانل آستانه. راهبرد مدیریت مالی، سال پنجم، ش ۱۶: ۲۹-۵۰.
۲۳. فرج‌پور، مجید (۱۳۸۳). فقر و فساد و تبعیض، موانع توسعه در ایران. تهران: خدمات فرهنگی رسا. فرهنگ، امیرعلی؛ اثنی‌عشری، ابوالحسنی، رنجبر فلاح، بیابانی، جهانگیر (۲۰۱۶). درآمد غیربهره‌ای، ریسک و سودآوری در صنعت بانکداری. فصلنامه علمی-پژوهشی مدل‌سازی اقتصادی، ۱۰(۳۵)، ۷۰-۴۷.
۲۴. قادری، مهدی (۱۳۸۸). فساد اداری در ایران؛ تحلیلی جامعه‌شناختی. معرفت، شماره ۱۳۸: ۱۱۸-۱۰۵.
۲۵. قاسمی همدانی، پریسا (۱۳۹۶). بررسی تأثیر عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌های ایران. پایان‌نامه ارشد، دانشکده اقتصاد، مدیریت و بازرگانی، دانشگاه تبریز.
۲۶. قاضی‌مرادی، حسن (۱۳۸۷). خودمداری ایرانیان، تهران: انتشارات اختران: ۱۶.
۲۷. قائمی‌اصل، & ولایی. (۲۰۲۰). بررسی تأثیر فساد اداری بر سلامت مالی در نظام بانکی ایران. پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، ۲۰(۲): ۱۷۷-۲۱۲.

development. *Oxford Review of Economic Policy*, 25(2): 271-291.

39. Almazari, A. A. (2014). Impact of internal factors on bank profitability: Comparative study between Saudi Arabia and Jordan. *Journal of Applied finance and banking*, 4(1), 125.

40. Amarandei, C. M. (2013). Corruption and foreign direct investment. Evidence from Central and Eastern European States. *CES Working Papers*, 5(3): 311-322.

41. Arshad, S., & Rizvi, S. A. R. (2013). Impact of corruption on bank profitability: An analysis of Islamic Banks. *International Journal of Business Governance and Ethics*, 8(3): 195-209.

42. Avnimelech, G.; Zelekha, Y., & Sharabi, E. (2014). The effect of corruption on entrepreneurship in developed vs non-developed countries. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 20(3): 237-262.

43. Ayaydın, H., & Baltacı, N. (2013). Corruption, banking sector, and stock market development: A panel data analysis. *Management*, 94, 99.

44. Bai, B. Y.; Liu, X. X., & Kou, Y. (2014). Belief in a just world lowers perceived intention of corruption: The mediating role of perceived punishment. *PloS one*, 9(5), e97075.

45. Bhargava, V. (2005). The Cancer of Corruption. In *World Bank global issues seminar series* (pp. 1-9.)

46. Bougatef, K. (2015). The impact of corruption on the soundness of Islamic banks. *Borsa Istanbul Review*, 15(4): 283-295.

47. Bougatef, K. (2017). Determinants of bank profitability in Tunisia: Does corruption matter? *Journal of Money Laundering Control*, 20(1): 70-78.

48. Brandt Hjertstedt, A., & Cetina, H. (2016). Why does corruption have different effects on economic growth? A case study of Sub-Saharan Africa and Southeast Asia.

۲۸. کریمی، محمد شریف، شهاب، & آزاده. (۲۰۲۰). اثر حجم نقدینگی بر فساد در کشورهای منتخب حوزه منا. *اقتصاد پولی مالی*, ۲۷(۱۹)، ۱۶۵-۱۹۲.

۲۸. مجتهد، احمد (۱۳۸۷). خصوصی سازی بانک ها و تأثیر آن بر عملکرد نظام بانکی. پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی ج.ا.ا.

۳۰. محمدنبی، حسین (۱۳۸۰). فساد اداری و مبارزه با آن از منظر سازمان ملل متحد. شماره ۹: ۴۲-۳۸.

۳۱. مدنی، سید جلال‌الدین (۱۳۶۶). حقوق اساسی در جمهوری اسلامی ایران. ج ۴، تهران: انتشارات سرو.

۳۲. مهربان‌پور، محمد رضا؛ نادری نورعینی، محمدمهدی؛ اینالو، عفت و اشعری، الهام. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر سودآوری بانک‌ها. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۴(۵۴): ۱۱۹-۱۴۰.

۳۳. نجاری، رضا (۱۳۷۸). علل تخلفات اداری و چگونگی پیشگیری از آنها. همایش نظام اداری و توسعه سازمان امور اداری و استخدامی، تهران ۱۷ و ۱۸.

34. Almazari, A. A. (2013). Capital adequacy, cost income ratio and the performance of Saudi banks. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 3(4), 284-293.

35. Abdelmoneim, Z., & Yasser, M. (2023). The impact of bank performance and economic growth on bank profitability: CAMEL model application in middle-income countries. *Banks and Bank Systems*, 18(3), 205.

36. Antwi, F. (2019). Capital adequacy, cost income ratio and performance of banks in Ghana. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9(10), 168-184.

37. Aburime, T. U. (2009). Impact of corruption on bank profitability in Nigeria. *Euro Economica*, 23(2): 50-57. Ahamed, M. M. (2017). Asset quality, non-interest income, and bank profitability.

38. Evidence from Indian banks. *Economic Modelling*, 63: 1-14. Aidt, T. S. (2009). Corruption, institutions, and economic

- Arabian Journal of Business and Management Review, 4(9), 19.
60. Huntington, S. (1968). Political Order in Changing Societies. New Haven: Yale University Press
61. Hirindu Kawshala, K. (2017). The factors effecting on bank profitability. International Journal of Scientific and Research Publications, 7(2), 212-216.
62. Hussein, A., Samimi, A. J., Tehranchian, A. M., & Mazandaran, I. The Impact of Anti-Money laundering Policies of Iraq Central Bank on the Quality of Financial Reports of Private Iraqi Banks.
- 63.
63. Lee, W. S., & Guven, C. (2013). Engaging in corruption: The influence of cultural values and contagion effects at the microlevel. Journal of Economic Psychology, 39: 287-300.
64. Leff, N. H. (1964). Economic development through bureaucratic corruption. American Behavioral Scientist, 8(3): 8-14.
65. Lui, F. T. (1985). An equilibrium queuing model of bribery. Journal of Political Economy, 93(4): 760-781.
66. Mansouri, H., SADEGHI Boroujerdi, S., Dickson, G., & Norouzi Seyed Hossini, R. (2024). The Financial Corruption Process in the Iranian Football Governance: A Grounded Theory. Asian Journal of Sport History & Culture, 1-26.
67. Mohapatra, N. Das. "BASIC APPROACH ON SPECIAL FUNCTIONS ABOUT BANKS AND ITS APPLICATIONS." Banking 2020: 8.
68. Mohamadi, M., Hemmati, H., & Mula Nourozi, B. (2024). Investigating the impact of financial corruption, economic freedom, laws and regulations, and transparency of information on the profitability and financial stability of banks. Quarterly Studies in Banking Management and Islamic Banking, 9(10), 115-147.
49. Chen, M.; Jeon, B. N.; Wang, R., & Wu, J. (2015). Corruption and bank risk-taking: Evidence from emerging economies. Emerging Markets Review, 24: 122-148.
50. Demirgüç-Kunt, A., & Huizinga, H. (2010). Bank activity and funding strategies: The impact on risk and returns. Journal of Financial Economics, 98(3): 626-650.
51. Djankov, S.; Glaeser, E.; La Porta, R.; Lopez-de-Silanes, F.; & Shleifer, A. (2003). The new comparative economics. Journal of Comparative Economics, 31 (4): 595-619.
52. Ebrahimi, M.; Arshadi, A., & Salimi, M. S. (2015). Effective factors on bank profitability in Iran. Journal of Money and Economy, 10(1): 107-129.
53. Erdoğan, S., Gedikli, A., & Derindağ, M. R. (2020). An investigation of Iran's banking system: challenges and remedies. Bilimname, 2020(41), 957-990.
54. EFUNTADE, O. O., EFUNTADE, A. O., & FCIB, F. Xraying Economic and Financial Theories of Distribution of Banks' Credits and Profitability of Banks.
55. García-Herrero, A.; Gavilá, S., & Santabárbara, D. (2009). What explains the low profitability of Chinese banks?. Journal of Banking & Finance, 33(11): 2080-92.
- 56 Gul, S.; Irshad, F., & Zaman, K. (2011). Factors affecting bank profitability in Pakistan. Romanian Economic Journal, 14(39).
57. Heshmati, H. M. (2007). Economic approaches of corruption in banking system. Unpublished.
58. Hendeniya, H. G. G. M. N., Premarathna, W. G. I. D., & Tennekoon, S. T. M. S. (2023). The Effect of Corruption and Money Laundering on Banking Profitability and Stability of Licensed Commercial Banks in Sri Lanka.
59. Hooshyari, N., & Moghanloo, A. P. (2015). Evaluating the impact of inflation on profitability of banks. Kuwait Chapter of the

profitability in ASEAN countries: An empirical analysis. Impact of corruption on banking profitability in ASEAN countries: An empirical analysis, A Mongid, IM Tahir-Banks and Bank Systems, 6(1), 8.

73. Mohammed, R. T., Al-Rubaye, R. A., & Alkhafaji, B. K. A. (2024, March). Exploring the impact of corporate governance in improving transparency, combating corruption and promoting sustainable development plans-Evidence from listed banks Iraqi. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3092, No. 1). AIP Publishing.

69. Mostafapoor, H., Keramati, M., Mehrinejad, S., & Minouei, M. (2024). Application of Meta-Synthesis Technique in Bank Profitability Model Considering the Role of Modern Banking Technologies. Management Strategies and Engineering Sciences, 6(2), 15-24.

70. Mauro, P. (1995). Corruption and growth. The Quarterly Journal of Economics, 110(3): 681-712.

71. Méon, P. G., & Sekkat, K. (2005). Does corruption grease or sand the wheels of growth? Public Choice, 122(1-2): 69-97.

72. Mongid, A., & Tahir, I. M. (2011). Impact of corruption on banking

